

házi új igazgatóságának elég késői első ujdonsága (január 27-én): ugyan hazai termés, de nemzeti zenénkhez nincs köze. Új nevek álltak sorompóba s reméljük, hogy majd kiforrottabb, eredetibb művekkel fognak jelentkezni, főleg *Nádor Mihály*, a ki máris teljes tudást árult el «Donna Anna» c. egyfelvonásos operájában. Zenéjében számos szép motívumot, sok sikerült finom hangulatfestést találunk, csak nagyvonalú, hosszülekeztető dallamokat nem, holott az érzelmes, áradó szöveg azokra nyújt bőséges alkalmat, hiszen a szöveg (*Mohácsi Jenő* csinos költeménye, a német romantikus Hoffmann E. T. Amadeus nyomán) csupa hangulat, cselekménye alig van: Kreisler, a fantasztikus karmester, találkozik egy énekművésznővel, a ki Mozart «Don Juan»-jában Annát éneklő, lánggyúl iránta, a színpadon is megcsodálja. Felőle álmodik, mint mindenkor eszményképe felől, s a nő halálhírével végződik a hangulatos kis darab. A zeneköltő itt-ott új hangokat is megszólaltat, de többnyire a mai nemzetközi zenei nyelvből veszi dallam-motívumait és hangszerhatásait, tehetségének és tudásának csak iskolai vizsgálati jeles próbáját adta, zeneköltői fenségét még nem igazolta. A közönség szívesen átengedte magát a romantikus hangképeknek, a melyek azonban csak ígérteit teszik egy szebb, majdán teljes értékű költői alkotásnak. Az előadó művészek: *M. Medek Anna*, *Gábor József*, sőt epizód szerepében *Palotás Árpád*, minden dicséretre érdemesek voltak. A zeneköltő maga dirigált. — A másik apróság táncos némajáték: «Az utolsó álom», egy Nizsinszky-bemutatta balletnek («A rózsá lelke») utánezata, *Harsányi Tibor* zenéjével, a melyet a közönség, méltán, csak mint Nirschy Emilia és Nádas Ferencz nagyszerű táncművészetét tapsolt meg. A mű maga elhalványult az előadás ragyogása mellett.

Az elveszett haza. *Walter Bloem* ily című regényét jól ismerik olvasóink, mert a háború idején lapunkban jelent meg. Most, hogy könyvalakban is kiadásra került, olvasni fogják azok is, a kik annak idején a *Vasárnapi Ujság*-ban nem olvashatták s ezek-bizonyára nagy számmal lesznek, mert a regény nemcsak hogy magában véve érdekes, színében gazdag olvasmány, hanem ránk, magyarokra nézve különös aktualitása is van. Olyan témát tárgyal, a mely a legégetőbb, legfájdalmasabb élet-ügye ma ezer meg ezer magyarnak: olyan emberek sorsát, a kik szívtel ragaszkodtak hazájukhoz s egyszerre egy háborús katasztrófa következtében elszakították őket hazájuktól és egy idegen, ellenségesnek érzett sőt gyűlölt állam kötelékébe kényszerültek. Ebből egy sereg fájdalmas lelki komplikáció keletkezik s

a regény ezeknek a rajza. A strassburgi elfranciaosított polgárság sorsát tárgyalja az 1870-iki háború alatt és után s ezt a sorsot a város polgármesterének családján mutatja meg, a hogy belejátszik a magánéletbe, halálra kínozza a Franciaországba hú apát, fájdalmas szerelmi meghasonlásba kényszeríti a leányt és franc-tireur kalandba sodorja a félig földserdült fiút. Mindezt színes, dús képekben adja elő: az ostrom, a megszállás, a harcztér, a polgármesteri ház, a bordeauxi francia parlament képei változnak az olvasó előtt. A nagy érdekességű könyvet *Schöpplin Aladár* fordította s a Franklin-Társulat adta ki; ára 32 korona.

NEMZETI SAKKFELELVÁNY-VERSENY.

A *Vasárnapi Ujság* egy régi sakkbarát adományából pályázatot hirdetett 2 lépéses feladványokra. A pályadíj összegét ezennel felemeljük 500 koronára. A feltételek a következők:

1. Csak 2 lépéses, direkt mattra kidolgozott feladványok pályázhatnak. 2. A versenyben csak magyar állampolgárok vehetnek részt. 3. Minden versenyző legfeljebb 3 pályaművet küldhet be. 4. A feladványokhoz a megfejtés és lehetőleg diagram is mellékelendő. 5. Csak eredeti, eddig még sehol közzé nem tett feladványok pályázhatnak.

A pályaművek a szerző nevét és lakását tartalmazó jellegű, zárt boríték kíséretében 1920 márczius utolsó napjáig a *Vasárnapi Ujság* szerkesztőségébe (Budapest, IV., Vármegye-utca 11.) küldendők.

A bíráló bizottság, a mely a *Vasárnapi Ujság* sakkrovatának vezetőjéből, továbbá Abonyi István és Havasi Artur urakból, a «Budapesti Sakkör» tagjaiból áll, 1920 május havában fog a pályaművekről dönten.

- Az I. díj 200 korona.
- A II. díj 100 korona.
- A III. díj 50 korona.

A díjazás után következő legjobb 5 feladvány dicséretben és egyenként 30 korona tiszteletdíjban részesül.

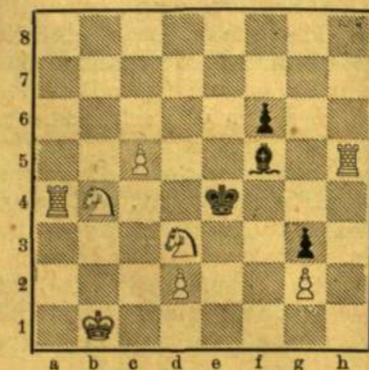
A nyertes pályaműveket a *Vasárnapi Ujság*-nak van joga először közölni. Ugyancsak joga a *Vasárnapi Ujság*-nak, hogy sakkrovatában a többi pályamű bármelyikét is felhasználhassa.

A *Vasárnapi Ujság* szerkesztősége.

SAKKJÁTÉK.

3147. számú feladvány Holzhausen W.-től.

SÖTÉT.

VILÁGOS.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A *Vasárnapi Ujság* 28-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Jobb az okos bolond, mint a bolond bölcs.*

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Hirdetések felvételnek

BLOCKNER I.

hirdető-irodájában,

Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.

GRAMOFONLEMEZEKET

bárkinél drágábban vásárol 213a

WÁGNER (Hangszer-

király) BUDAPEST, VIII., József-körút 15. Fiók: IX., Rásai-u. 18.

4. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL

BUDAPEST, FEBRUÁR HÓ 22.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: a január-márcziusi évfolyamra 20 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldíj is eszolandó.

A HERCEGPRIMÁS MISÉT MOND AZ ORSZÁGHÁZ KUPOLACSARNOKÁBAN. A NEMZETGYŰLÉS MEGNYITÁSA FEBRUÁR 16-IKÁN.

A JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA
 két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben.
 Az egyik: Rókáné öméltségűsége a forradalom alatt, a másik: A munka hőse. Amazt *Benedek Elek*, emezt *Lampérth Géza* írta.
 Szívet-leket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsesháza a Jó Pajtás.
 Rendes munkatársai: *Abrányi Emil*, *Váradi Antal*, *Vargha Gyula*, *Lampérth Géza*, *Feleki Sándor*, *Kürthy Emil*, *Anar Gyula*, *Mihályffygné Fái Lenke*, *Berényi Lászlóné*, *Tábori Kornél*, *Csanády Sándor*, *Kozma Imre*, *Szekely Nándor*, *Benedek János* stb.
 Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.
 A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.
 Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Megjelent és mindenütt kapható!

HORTHY-NAPTÁR
 AZ 1920-IKI SZÖRŐ ÉVRE
 A magyar nemzet ujjaszületésének emlékére
 E naptár tiszta jövedelme a Nemzeti Hadsereg céljait szolgálja
 Ára 20 korona
 Megrendelhető:
Méhner Vilmos könyvkiadóhivatalában (FRANKLIN-TARSULAT)
 Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

Utazás Európa legszegényebb népei között.

Rutének, a kik legtöbbet vesztek a háborúban. • Irta Krády Gyula.

(Folytatás.)

Olenka ezt az utat meztőláb tette meg, mint a többi asszonyok, ámde cipőjét kezében vitte, valamint a batyukat is nőcselédei cipelték.

Szállt a fehér országutak pora a búcsúsok mögött, szállt az ének a messziségben, sötétzöld hegyek alatt, nyári réteken, szagos folyópartokon lépkedett a meztőlábás csapat, asszonyok, férfiak, gyermekek, fáradhatatlanul az éneklésben, a buzgóságban s mind erősebben emelkedett az ének, ha útközben feszület, kö-Krisztus közelget. Mintha csak figyelmeztetni akarnák az útszéli feszületet, hogy itt jönnek ők, a Beszkid aljáról s ennek gyalog Máriát tisztelőre Pócsra, ébredjen fel a feszület, ha elszundított volna. Letérdepeltek s énekeltek a feszület körül, arcukat háromszor az országút porába nyomták s addig senki sem kelt fel az útközi ájtatosságból, a míg Olenka erre jelt nem adott. A szűz leány, a ki a kettős keresztet viszi, háromszor meghajtja azt az útszéli feszület előtt, a templomi zászlós férfiak felcsehélődnek és mennek tovább hegyeken, völgyeken át, mély vízmosásokba, meredek utakon, falvakon át, a hol egyenesen a templom mellé telepednek s misét hallgatnak a paptól, — külön, búcsúmisét, — alusznak erdőkben, réteken, árok mentében, de nem fáradnak, korcsmába az úton soha be nem lépnek, pálinkát ilyenkor nem iszik becsületes ember, hiába inget minden faluban a gyalogforgács vagy a fenyőgaly. Találkoznak más búcsúsokkal, a kik ugyancsak a messzi hegyekből jönnek énekszóval a völgyekbe, de nem igen szoktak egyesülni. Többfelé hull akkor a búcsú áldása, ha idegen falubeliekkel vannak. Imádkozzon Máriához minden falu saját magáért.

És az éjszaka után jön a madárfütytyös reggel. Ébred a csapat az erdőszélén, az országút mentén, Olenka nem sokáig engedi nyugtózni az asszonyokat, „nem érünk Máriá napjára Pócsra”. Erre megindul mindenki, a mint felébredt. Olenka a szűz patakából vizet vesz a szájába s úgy mossa meg az arcát. Pedig az út pora, az eső sara, a viszontagság nem kíméli a gyalogjáró csapatot. A nők, a kik frissen mosott, tisztán vasalt ruhában, megmosott lábbal és arccal indultak el hazulról: egy-két napi búcsújárás után megviseltek, betegek, törötték. De senki se maradna el a csapattól, megy mindenki fáradhatatlanul. És ismét kezdik az éneket, ha vándorlegény vagy kocsi-utas kerül szembe. Ámde a menyecskék a viláért sem néznének ilyenkor a kíváncsi utazó szemébe. Még a lányok is lesütik a szemüket a pajkos tekintet elől. Romlik, fárad, nyüvödik a sereg, de senki sem csügged, eszébe se jut az extra-pihenés még a betegnek se, együtt marad a nyáj, nyugodtak lehetnek az otthon maradtok, senkit sem hagynak el útközben.

Hányszor aludtam illatos erdők tisztásain kalapnagyságú éji ég alatt, vagy ódon templomok mellett, falhoz támasztott templomi lobogók alatt búcsújáró asszonyok között, a míg Olenka élt s lelkesen cipelt magával kegyes helyekre, hogy megfelelő szenteltvizek s áldások ériék ifjú homlokomat a bekövetkezendő életre! Úgy alusznak ezek az asszonyok, ezek a lányok, mintha útban volnának a paradicsomba. Álmában mindegyiknek mosolyog az arca, kiderül a homloka, bizonyára szelid báránycsilingel a szívében. Azoknak az asszonyos vágyaknak, a melyek önkéntelenül meglepik az álmódó nőket, búcsúkon tilos a jövőjük. Ruháikba burkolózva, gomolyaggyá húzódba, szájjukkal a földet csokolva, karjaikat mellükön keresztbetéve alusz-

nak mélyen, mozdulatlanul ezek a meghatott asszonyok, mintha az örökálmot próbálgatnák előre, a mikor majd ismét nem vigyáz rájuk más, mint a csillagos égboltozat. Még a törvényes férjek is eltávolodnak ilyenkor a feleségeiktől, a leányok még kezüket sem engedik legénytől érinteni, szűzen, tisztán, az otthoni imádság utolsó sorával az ajkon, csupán a kereszt érintésével a szájon kell megérkezni a végcélhoz, a búcsújáráhely templomához, mert különben kárba veszett az egész fáradságos utazás. A szemeknek nem szabad gonoszlat látni, a szívnek rosszat érezni, el kell zavarni még a hímszarvast is a patak mellől, a melyből a zárandok-csapat vizet merít. Legjobb ö Kegyeségét, Máriát segítségül hívni, akár medvetánczolatokkal, akár vándorcigányokkal találkozik a csapat. A hitetlenek ellen megvédelmez az Égi Anya. Hogyan is hagyhatná el a magos oltalom azokat, a kik mindenről lemondva, éhséget, időjárást, idegen országutat választva az otthoni béke helyett: meztőláb és éneklő szájjal vándorolnak messzi hegyekből a lankás Nyírségbe, hogy az Istenanyát imádják?

Ha felemeltem néha virrasztó fejem az alvó búcsúsok káposztakertjében, a szoknyájuk alá temetkezett asszonyi népek között: mindig csak aludni, pihegni láttam őket, akár mint világitott a hold, bárhogy csillant a közeli folyó tükré s akár miről beszélgettek a nyári fák. Az éj titokzatosságából csak az áhítat volt ébren ezeken az éjeken. Vén álmatlan búcsúember pergett az olvasószemeket, mintha a napokat számlálgatná, a melyek még hátra vannak életéből.

Mennek-mendegélnek a hitbuzgó orosz-magyarok Máriá-Pócs felé. Eljönnek a legszegényebbek a Verhovinából, havasok, határszéli hegyek közből és olyan nyomorúságos a rajtukvaló, hogy az ember azt kérdi magában: ezek tán otthon meztőláb járnak? Hisz búcsúra mindenki a jó ruháját veszi fel. Pipacspiros szoknyás asszonyok, sárga, kék, zöld ruhás menyecskék, virágos, cifra kendővel, fehér-piros orczával, pántlikával lányok, piros csizmában, kordován lábtűben, nehéz selyem templomi lobogókkal: mint a valóságos hercegnők a szegény hegyvidéki nép mellett. Ők is a rutén földre való, de egy másik, boldogabb, gazdagabb vidékre. A férfiak darutollas, bokréta kalapot viselnek, cifra ujjast, fekete posztót, fényes pitykét, ráncos csizmát. A magyarokhoz, Szabolcsba mennek, úgy akarnak kinézni, mint a magyarok. Az ő világukban a legnagyobb dicséret, ha valakire azt mondják, hogy:

— Olyan, mint egy magyar!

A hegyvidék szegény és gazdag népe, különböző utakon vagy egymást elkerülve: így érkezik meg Máriá-Pócsra, a rutének Mekájába. Szakállas barátok ebben a templomban őrzik azt a Máriá-képet, a mely könynyezik.

Kiszélesedik itt a Nyírség, a hegyek messzi elmaradónak a búcsújárók mögött, messzi terül a Tisza folyam is, a melyen átlépni annyit jelent, mint idegen országba tévedni. Csak kéklük a tokaji hegy a láthatár szélén, de már nem látni kopasz fejét, elől és oldalt mindenfelé sík, egyenes föld, a melyen a halom se nagyobb, mint egy kalap. A síkság felett futó szélnek is más hangja van, mint a hegyvidéki szélnek: itt csak enyelgés, szelid tréfa az ő zörgése, menyasszonytáncza a homokbuczkák között, cziripel, mint a tücsök, vagy legfeljebb kiáltozik a lovai után... de odafenn a hegyek között nagy úr a szél, ha rákezd a maga nótáját: futna előle minden szoknyás fenyő, megrendül töle

a rengeteg, kétlábra áll a mozdulatlan fekete szikla, mint a medve és jön lefelé a hegyről. A határszéli viharok csak a komor hegyek lehetnek az ellenfelei. Míg ideleln a síkságon szemközti állhat vele minden gyengéd nyírfácska. Még a fűzes is csak felborzolódik, mint a gyermek haja. A jegenyék pedig meghintáztatják karcuságukat.

Paradicsom ez. Boldog emberek országa. Nem is tudni, hogy miért találkozik Amerika földjén annyi kivándorolt nyírségi ember?

A hegyvidék szegény népe, a mely a pócsi Máriá-búcsúra ide zárandokol, nem győz betelni a szabósi föld csodálatával. Hej, ha el lehetne vinni az ő kökemény földjére ezt a sárguló, omlós homokot, a mely finomabb, mint az ő lisztje, a melyből kenyerét süt! Nem esoda, hogy a Máriá is szívesebben van a Nyírségben, mint odafenn a kopár hegyek között. A pócsi Máriáról pedig azt tartja a néphit, hogy az a legizább az összes magyar Máriák között. Igaz ugyan, hogy egyszer azt írta egy szabadszájú újság, hogy a harangozó vizes szívacsot nyomogat a könnyező Máriá képe mögött, de a magyar-orosz nép nem olvas újságot. De még az iskolákat végzett Olenka asszony sem hinné el a leleplezést. Hová lenne a hit?

Igy aztán boldog a magyar-orosz, mikor végre Máriá-Pócs földjére teszi a hosszú gyaloglásban fáradt lábát.

Az országutak egyházi zászlókkal telve, énektől hangosak a mezők, a halmok megöl újabb csapatok kanyarodnak ki, reggeltől estig csenegenek a harangok, furcsán, czifrán, mint akár Oroszországban, a pócsi monostor tornya, mint az üdvösség fehérlik az elgyötört vándorok előtt. Mintha utolsó erőfeszítésre indulna a sereg: végső erőfeszítéssel hangzik fel az ének. Mindenki túl akar tenni a másikon. Itt járnak Máriá áldott földjén, az Istenanya füle a földön van, szeme a közelgő arczokon.

Pócson örökös vásár van augusztusban. Minden talpalatnyi hely sátorral, emberrel, szekérel felve. Laczikonyhák, panorámák, zöldleveles duttyánok, koldusok, muzsikások, mézeskalácsosok, gyertyaöntők, szentképárúsok, középkori láрма, visongás, barmok bőgése, zsandárok puskatusa, füst és por. Egyik helyen már verekednek szilaj legények, máshol készülöben a perpatvar. A duttyánok, sátrak tömve, tűz ég, füst kavarog, fűvön, földön, homokban ember, teli tüdőből ordít a lábátlan, visong a vak koldus, félkezü kintornás lökdösi kalapját, nyári forróságban, égő napban fehérlik a templom. Az embertengerben mintmegannyi küzdelmes hajók a templomi lobogók, a melyek népeikkel mind a templom falához igyekeznek. Addig nincs pihenés, nincs evés, a míg a szent falakig nem érnek. A papok ilyenkor nem mutatkoznak a nép között, el vannak foglalva ökelmek, reggeltől estig miséznek, gyóntatnak, áldást osztanak. Legfeljebb egy-egy szakállas egyházszoiga vagy páter törtet át szoknyás ruhájában a tömegben, a kinek kezecseszóka a nép apraja-nagyja. Boldog, a ki elérheti a harangozót, közelebb érzi magát a csodatévő Szűzhöz, a ki megérintette kezével a templom falát. A bűnös porszemek itt kezdenek lehullani a lábakról. Minden lépésnél elmarad valami, míg jön a végleges megtisztulás.

Olenka készen tartja a pénzt a misemondatásért, rendszeren aranyban, a melyet boldog, felszabadult lélekkel nyújt át a legelső pap-külső embernek, a kivel találkoznak. Gyertyákkal, mézesbábokkal, koszorúkkal, virágokkal telnek meg az egyházi kosarak. Cseng az ezüst, peng az arany. Mindenki

igyekezik fizetni, mielőtt beburakodna a templom belsejébe vagy a körmenetbe állna, a mely megkerüli a templomot. Ő, ha a jó Isten látja ennek a szegény népek megálázódását, áhítatát, hitét a pócsi templom körül: megesik a szíve az elhagyott lelkek, a kik csaknem istenként tisztelik szakállas papjaikat.

Csodát vár itt mindenki. A ki huszadszor zárandokol Máriá-Pócsra, az is mindig valamely rendkívüli elkövetkezését várja. Csak a koldusok és vásárosok tudják, hogy ez a nap, ez a hét az ő keresetük forrása.

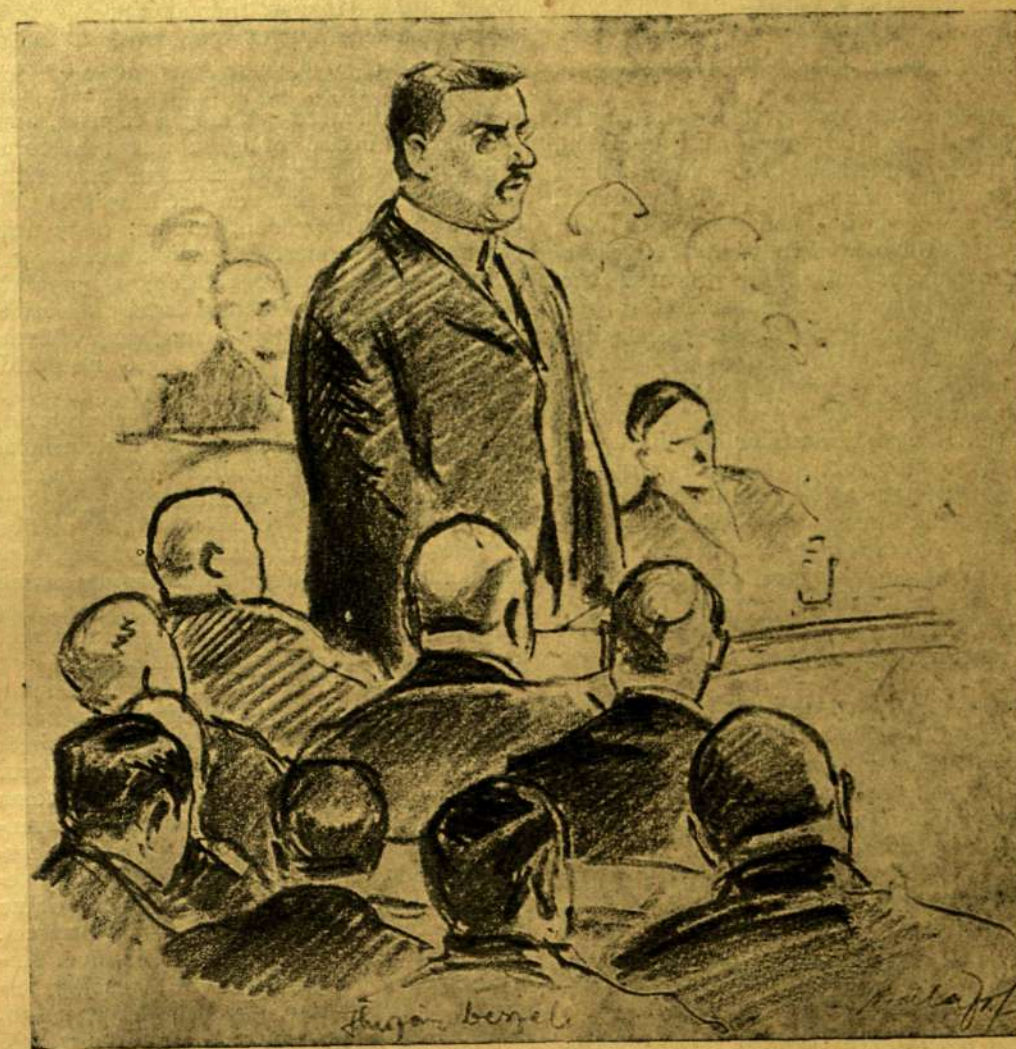
A szentmise után, a melyet földreborulva hallgat meg a nép, Olenka engedélyt ad, hogy eljőjön a mulatság napja. A sánták már úgy érzik, hogy félig meggyógyultak. A vakok látni kezdenek. A nyavalyatorosok vidulnak. A sebekről, fekélyekről rágottak, a földön vonagló, a bénák, a kiket kocscion szállítottak a csodatevő misére, mind megkönnyebbülnek. A ki nem tudja, hogy mi a hit, az menjen Pócsra Máriá búcsújára.

Az asszonyok a szívük alatt magzattal mennek haza. Lányok biztosan férjhez mennek. Bánatok megenyhülnek, szomorúságok elszállnak. Vén férfiak megfiatalodnak. Gyermekek meggyógyulnak. Otthon maradt kedves betegek javulnak. Szeretők visszatérnek. Szívek felvidámodnak. Mindenki, a ki bajban van: megtalálhatja Máriá-Pócsban a medicinát. — Csak Olenka nem. Miért várta volna a jövő esztendő búcsút, ha többé nem fájt volna semmije?

Fáradtan, szótlanul oszlik a nép az evés, ivás után. Siet mindenki hazafelé. De most már alig énekelnek. A zászlók megnehezdednek a kezeikben. A lábak lerogyadoznak. A földencsészó koldus kétlábra áll és vonatra ül. A papok számba szedik az ajánléteket. A menyecskék, lányok nyugtalanul alusznak útközben. Vágnak valamire, a minek a bűnét otthagyták Pócsban.

Egy asszony, a ki sokáig gyanúban állott, hogy az urát eltette láb alól, a pócsi búcsú után ment férjhez. Gyertyát hozott Pócsról, a melyet megszenteltek. És boldogan élt öregségéig.

Midőn tavasz jöttével, a téli éhezéstől a napfényen szinte összergyva, gyermek, assz-

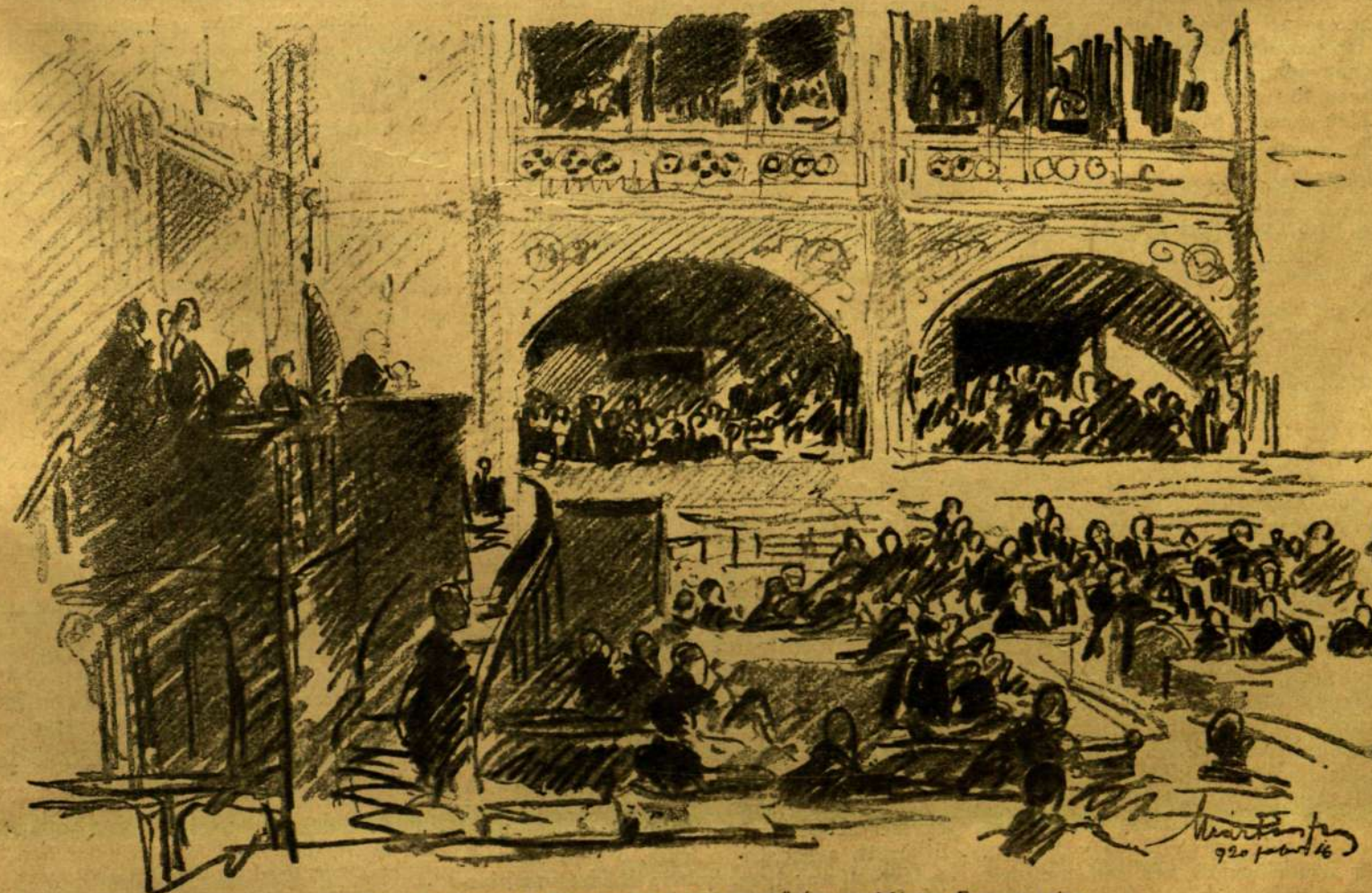

HUSZÁR KÁROLY MINISZTERELNÖK BESZÉL. — Balázsfi rajza.

szony lesoványodva: kibújik a magyar-orosz kunyhójából, keresztet vet és papjához megy, a kítől megkérdezi, hogy mikor kezdődik ebben az esztendőben a nagybőjt. Még alig tért vissza a tél csikorgó, kopáló országából: már új testi penitenciáknak kívánja magát alávetni az istenfélő rutén. A nagybőjt és az utána következő húsvét szabályos megtartásától függ ugyanis a következő esztendő boldogsága.

Félve tavaszodik a rutén vidéken. A tél zordon fejedelmei, a havas hegyek nehezen engednek hatalmukból. Gyakran húsvétig borítja hó a földet, erdőket, utakat. A némaság, a dermedtség öröknek látszik, a míg végre kialudta magát a medve a hegyek között és végleg elhagyja barlangját.

(Vége következik.)

BERNÁTH GÉZA KORELNÖK MEGNYITJA A NEMZETGYŰLÉST. — Márton Ferencz rajza.

A NEMZETGYŰLÉS MEGNYITÁSA.

ALBERT.

Elbeszélés. — Irta Lakatos László.

Ekkor eloltott a szobában minden lámpát. Két gyertyát gyújtott meg az íróasztalán, két gyertyát, mint halottnak való és Albert ekkor már valóban halottnak is tudta magát. Még az egy óra, a mi hátra van. Talán annyi sem. Még egyszer végigjártatta szemét a szobán, a fantasztikus himzésű párnák, csupa utazási emlék, a régi faragású kis vasszekrény, képek, a melyek a felhőmályban már alig látszóttak, a hideg és sötét csillár, szőnyegek és kárpitok most mind mintha csak valami siralomházat díszítenének. Előtte az asztalon ezüsthátú kézi tükör, a fonszorotott leveglapon sárga és imbolygó kísértetként táncol a két gyertyaláng, közöttük arca, sárga, sima, hervadt arca. Most igazán olyan, mint a halotté, áll a megnyúlt, orra megvékonyodott. Épen hogy a szemét kellene lehúnynia. Mit nem adna az életéből, ha most a tükörben láthatná magát, fejét lehúnyt szemmel a két gyertya közt...

Késérő ötlethöz felkacagott.

— Mit adhatnék az életéből?... Végtelenül sokat, egész negyedórát. Nekem az is rettentő sok, nekem, a kinek mindössze négy negyedórám van hátra. És volt eddig negyven esztendőm.

Már feketébe öltözött. Ujra a tükörbe nézett. Utoljára is abba néz, ő magára mosolyog, balkezeivel intget magának, míg a jobbkez felhúzza a ravaszt a kis számszámmon. Előtte a revolvert is. Már minden rendben van.

Ujra a negyedórát jutottak eszébe. Mire is kell neki még négy fertályóra?... Igaz, el akar búcsúzni. Levelek, irás. Már nyúlt is a papír után, a mi feketén volt beszegve, gyászkeretes. Onmagáért rendelte, még most életében. Legalább valaki, a ki szívből érzi a miatta — tulajdon miatta — való gyász fontosságát. Irni...

És elvonultatta maga előtt mindazokat, a kikhez teljes jögon szólhatott volna még egyszer, utoljára. Ki legyen az?... Közeli családja már régóta nincs, a távoliakat nem szereti. Barát, igazi, fésleküldött, lelki barátja egyetlenegy sem. Néhány jó ismerős, de az rosszabb az ismeretlen ellenségénél. Mi közülük hozzá, hogy miért tette.

A rendőrségnek irhatna még vagy valamelyik lap szerkesztőségének. Igen irni fog. És megmagyarazza nekik hidegen, mint valami idegen történetet vagy érdekes orvosi esetet. Hát elmegy. Miért?...

— Sem szegénység, sem bűn nem kerget a halálba — talán így kellene kezdeni.

Ez igaz is. Erről mindenki meggyőződhetik, közjegyző és rendőri nyilvántartó is.

— Nem szerelem miatt lövöm magam szíven.

Ezt is el kell, hogy higgyék neki. Komoly ember volt mindig, a vére legutolsó cseppjében is férfi. Számára a szerelem nem valami tragikus szertartás, a nő nem sors. Józanul és tisztán értékelte mindig ezeket a dolgokat, egyformán gyűlölködés és ujjongás nélkül. Még harminc esztendő kora előtt végzett is ezekkel a dolgokkal. És akkor múlt el tőle az ifjúság... Eljegyzést, házasságot, válópórt csak a mások életében ismert.

De hát akkor miért?... Most csakugyan leírja, idegenek és közömbösek, vagy — a mi még csúnyább — kíváncsiak számára a teljes, az érthetetlen összeroppanását. A halálós fáradtságát, azt, hogy a keze olykor ok nélkül reszket, álmatlan éjszakákon a párnája forró és ébredéskor olyan, mintha egész éjjel kalapácsal zúzták volna testét. Az ő baja, mégis körkép egy idegen ember betegségéről. Hiszen nem is beteg. Csak fáradt és üres, szent Isten, milyen üres. Nincs benne semmi, a mi előbbre vinné vagy lehúzná. Évek óta nem álmódott, nem reménykedett, semmit meg sem is bánt. Pedig az élete csupa munka és hajsz. Miért? Ez az, a mire nem tud felelni magának sem, hát még

idegeneknek. Hogyan magyarzza a fáradtságot és a reménytelenséget, üres és keserű nyelését, a mellyel ráeszmélt... Mire eszmélt rá? Arra, hogy nem érdemes. Ezt sokan tudják mások is, még is czipelik, hurcolják az utolsó óráig, a mit nem saját kezükkel siettettek. A szerelem nem minden, de a bölcsesség sem az. Mások is bölcsenek a maguk dolgában, tudják, hogy nem érdemes, nincs miért és mégis húzzák.

Egy: a halhatatlanság érzete, a halhatatlanság iránti véres és kínzó és tragikus szükséglet. Ez mindenben benne van, veleszületik a legutolsóval is, a végső nemléttől való iszonyat. Munka és csók és pénzügyítés, utazások és költőkben való elmélyedés, muzsika, tánc, torna, minden csak a halál ellen való reménytelen küzdelem. Az ember azért mozog és van és emlékeket gyűjt és hagy maga után, hogy testével ne múljon el vele minden. Gyermekek, örökség, egy remekmű, a mit maga után hagy — mind csak a halál elleni lázadás. Ez az élet. Reménytelen birkózás a sorssal, a mely már előttünk letepert milliárdokat. Ongyilkos élet, hűség, hívságok hívsága... olyan semmi, hogy miatta épen úgy nem szabad meghalni, mint élni. Még ha ő eszmélt volna először rá erre, legeslegelőször a sok milliárdszor milliárd ember közül, hogy hagyott volna maga mögött valamit, egy kísérteties tanulást, a bölcsesség félelmetes és keserű testamentumát, a mi pendelytől a halálos lepedőig végigkísért mindenkit, ki ő utána megszületni, élni, sőt meghalni merészel. De — ez, ez a legvégső sem az övé. Keserű csepp a tengerből, a mit fenékgig felkavart a Prédikátor. És ő átértette, utána, átélte, mint annyi sok millió előtte és vele és utána, mint egy borús reggelt vagy erős napot és az egész nem is volt több. A végső bölcsesség fátyola sem fedi el az istenséget. Kicsiny délutáni felhő, eső lesz belőle, tisztulás, majd új borulat és így végig, örökké és miért... Szentnek is gyengécske volt, prófétának számár... És ezt írja meg?

Hát nem! Egy betűt sem. Elmegy és senkinek semmi köze, hogy miért. Már bámészkodnia sem kell, levelet írni. Semmi dolga többé az életben. Az utolsó óra az övé és igazán ez az első is, a mi igazán az övé.

Mindenből kiemelkedve, örömök és kötelességek nélkül. Még egy óra az övé! Hátrahajolt a székekben — már nem nézett farkasszemet tükörbeli magával — rágyújtott. Végre szabad! Mintha utazna. Messze, valami idegen bolygón, nem is a Nap rendszerébe való. Régi emlékek hirdelen. Egy délután Taorminában, egy Wagner-est az Operában, kanyarója volt nyolcz éves korában, tizennégy éves korában a sötét könyvháiban lopva megcsókolta haját a cselédnek, a ki a fáradtságtól elaludt a szemeses ládán ülve, érettségi vizsga és doktorátus, viharos átkelés a La Manche-on, a szőke angol szomszédnő miatt nagyon szegyelet volna, ha rosszul lesz, az öröm, a mikor Londonban angolul beszélt a rendőrrel és az őt megértette; K. J. barátjának megmondja, hogy nem veheti el a nővérét, nagyon sajnálja, ő sosem nősiül; B. F. nevű alkalmazottja egy ízben meglopja, nem jelenti fel, nem is szól neki, ostoba kaland Bayreuthban, míg Parsifal énekel, hátulról elreped a kabátja, ki kell mennie, rugdalózás, bosszankodás, felháborodás, szegényében szeretett volna öngyilkos lenni; Bécsben egyszer lekérik a vonatról, pedig a pakkját már feladta; 1906-ban szó volt róla, hogy képviselőnek jelölik, nem vállalta; szülei halála, erre most is elfacsarodik a szíve; egyszer az Aréna-úton egy húszkoronás aranyat adott egy koldusnak, az ijedtében rendőrt hívott; L. K., a kit talán feleségül vett volna, de akkor már a nő nem akart, (mosolyog; — most özvegyem volna — mégis, most is bántja a dolog, csak bosszantja, de ez is sok;) egyetlen barátjával összevész az életre; egyszer az Oktogonon flakkere egy másikba ütközött, a kocsiút felirták, ő nem ment el a tárgyalásra; igaz, holnap ebédre van híva M. L.-hez; két év előtt nyáron a Zugligetben, a mikor... világháború... Franciaország elnököl... a hajó... egy kis pudli-

kutya... sok virág... eső esik... hó... az ég rózsaszínű... most lebukik a lépcsőn... nem... tovább aludni!... három fehér madár... a kredencz felborul... az íróasztal járn kezd... most bában van és tánczol... Feje előrehanyatlott az íróasztalra, a revolver régen a szőnyegen. Ezenlelesen, ütemesen aludt a szobában, a mely koromsötét lett, hogy a két gyertya töben utolsót sercegett.

RÉGI VÁGY.

Föl-fölkeres a régi vágy,
Megújulnak a gyermekálmok;
Korlátból lellem kivágy,
Más ég és föld után sovárog.

Írigylem a boldog madárt,
Ha délre tart vándor csapatja.
S megy vigán, merre a kitar
Kék ég derűje csalogatja.

Dér reszket itt kórón, gazon,
S száraz levél kereng a szélben,
Melegre, fényre szomjazom,
Valahol messze, messze délen.

Hol bércezk alján nyílt öböl
Mosolyg a zöld part tükröképpen,
S távol a tenger tündököl
Aranyba tört ibolyaképen.

A part felett nagy pálmafák
Arnyán pihenve álmódoznám,
Narancsvirág ezüst havát
Lágy szél röptéje játszva hozzám.

Agyamban a gond, gondolat
Az illattól megédesülne,
Majd lellem, mint a lomb alatt
Fészkekből a madár, kiülne.

Egy édes dalt dalolna még,
Minőt a fülmilek dalolnak,
S örökre búcsút mondanék
A lélek, én, porsátoromnak.

És boldogan, fiatalon
Fény-s illat-szárnyon ellebegnék...
Földön hagyott porsátorom
A keselyűk majd eltemetnék.

Vargha Gyula.

A NEGYEDIK SZOLGA.

Máté XXV. Rész 14—30. verséhez.

És szólt az Úr, a negyedik szolgához:
«A harmadiknál jobb te sem válál,
Méltán ér, látom, hogyha szám megátkoz,
S örök sötétség vár s örök halál.»

S felelt a szolga: «Hallgasson füled meg,
S nyomós legyen szavam vagy pusztá lég,
S ugy adj örök halált avagy kegyelmet,
A mint gonosz vagy hű szolgád valék.»

«Igaz, nem adtam pénzváltók kezére,
Melyet rám bízál, a talentumot,
Nyerészkedést nem tudtam üzni vele,
De el sem ástam azt, te jól tudod.»

«Ott álltam templomodnak ajtajában,
Ruhám avílt volt, szolgai, szegény,
S pirultam, míg többeknek fölkináltam,
Kamatot bár csekélyt kértem én.»

«Többen keveslék — gőgös elbizottak —
Igazuk volt, beláttam magam is.
Egy végig néze, s kérdre: Úgy-e, loptad?!
Más visszadobva szólt: Pénzed hamis!»

«S legtöbbször szólt: Egy ily koldús szegénnyel
Ki kezdene ma-napság üzletet,
Mikor kufárok boltja, telve fényvel,
Mindent kínál, kívánni mit lehet!...»

«—Uram, én el nem ástam föld rögebe,
Melyet rám bízál, a talentumot,
De mert ruhám rossz, s arcom pirban ége,
Az kamatozni nálam nem tudott.»

«Nem több, — de úgy, mint volt kezdedbe: tiszta,
Szenny nem tapad rá, nem fertőzi vér.
—Uram, te adtad, vedd hát újra vissza,
S hű vagy gonosz szolgád valék — itélj!»

Szász Béla.

Makoldy rajza.

RAFFAY SÁNDOR EVANGÉLIKUS PÜSPÖK BESZÉDET MOND.

TÜNETEK ÉS TÜNŐDÉSEK.

© Az utcai világítás Budapest külső részeiben oly tökéletlenné lett a szénhiány folytán, hogy most a fővárosi tanács vissza akar térni némely helyeken a petróleumra. Ez a visszaesés, — a mely különben ügyilátszik teljesen indokolt a felforgó viszonyok között — alighanem egyedül álló a nagyvárosok világításának történetében. Mert semmi sem tökéletesbedett egy félszázad alatt oly rohamosan és oly lényegesen, mint ép a világítás. Apáink idejében pedig, ép ellenkezőleg a kultúra semmi más téren nem fejlődött oly lassúsággal, mint ezen.

Száz esztendő előtt alig egy-két világításos utcái voltak még a városok. London 1814-ben világították ki először gázzal, s Buckle ez eseményt oly világraszólónak tekinti, mely mértődműtató kö gyanánt szolgál a történelemben. Pedig magát a közzén-gázt már 1739-től kezdve ismerték, s ismételt kísérleteket tettek, hogy azt világítási célokra felhasználják. De oly inpraktikusok voltak ezek a kísérletek, s oly nehezen ment át egy-egy újítás az életbe, hogy a London világítására alakult társulat 5 millió font sterlinget költött el a próbálatásokra.

S mikor Londonban meg volt már a kérdés oldva, más nagy városokban még akkor sem tudták utánozni az angol példát. Párisban 1817-ben még csak egy panorámát sikerült gázzal világítani, Bécsben pedig 1818-ban siker nélkül hagyták abba az ez irányú kísérleteket. Pesten csak 1850-ben állították fel az első gázyárat.

A magánlakások világítása a legrégebb történelmi korszakoktól kezdve egészen a mult század közepéig ugyszólván egy tapodtat sem fejlődött. Nagyjában apáink úgy világították meg esténként a szobáikat, mint a régi görögök vagy rómaiak. A régi klasszikus korból van egy lámpamintánk, a mely művészi kivitel tekintetében elsőrangú. Egy teknősbéka hátán gölya áll, fölfelé fordított csőrén virágkelyhet tart, a mely mécsl szolgál. Ennél esztétikailag szebb lámpát ma sem készítenek, de a félszázad előtt készült mécsesek a világítás szempontjából teljesen primitívek voltak. Sőt szegényebb parasztházakban, konyhákban, is-

tállókban gyermekkoromban oly mécsesek égtek még, melyek egyszerűen egy eltört csupor fenékcserépből állottak. Ebbe tették a fagyút vagy más zsiradékot, a fagyúba mártottak egy kőzmadzagot, s annak a végét meggyújtották. Ezekhez képest a római időből ránk maradt mécsesek — minőket például az a brudányai aranybányákban számszámra lehet találni — magasabb kulturának termékei gyanánt tekinthetők.

A mult század ötvenes éveiben kezdett elterjedni a vagyonosabb házakban az ugynevezett moderatőr lámpa, melyet fel kellett húzni mint az órát — csakhogy rövid időközökben. De az ezekkel való világítás drága volt s ezt közeposztálybeli ember nem igen engedhette meg magának. Az ilyen fagygyertyát égetett, legfeljebb ünnepies alkalommal: viaszgyertyát.

Mintegy hetven év előtt kezdtek gyártani az ugynevezett «nyilly» gyertyát. Ezt az újdonságot nem annyira anyagjának újszerűsége és tisztasága miatt bámulták meg, mint inkább azért, hogy nem kellett koppantani. A fagygyú- és viaszgyertyának minduntalan el kellett venni a hamvát, máskülönben lekonyult a bél, leolvastotta a gyertya egyik oldalát s rettenteseen kormolt és füstölt. Csodaszámra ment az új gyertya, melynek a bele magától égett el. Mikor nagyapám nehány font ilyen gyertyát hozott haza Pestről, hire terjedt az egész vidéken, s messze falvakból eljöttek az ismerősök megbámulni.

A petróleumlámpa még később terjedt el. Én 1863-ban kaptam az elsőt, addig fagygyúgyertya mellett ültem a könyvnél esténként. De ezt a petróleumlámpát eleinte kevesen használták, mert nagyon veszélyes volt a hire. Azt tartották, hogy rettenteseen robbanékony, nagyon kell vigyázni a meggyújtásnál, mert esetleg levegőbe röpti az egész házat. A veszedelmesség részben meg is volt, s az okozta, hogy abban az időben még nem tudták kellőleg finomítani a nyersolajat, s az a benne foglaltató robbanó alkotórészekkel együtt jutott a lámpába.

A petróleumlámpa felfedezése után kezdett azután a világítás óriási lépésekkel fejlődni. Magát a petróleumlámpát nemcsak a biztonság tekintetében javították meg, hanem fokozták világító erejét is, úgy hogy a családi lámpa is 30, sőt több gyertyaerősségű fényt adhatott. Aztán a gázlámpákat tették alkalmasokká a házi használatra, s izzó testek alkalmazásával fokozták s tették egyenletessé fényüket.

Aztán jött a villamos világítás problémájának

PILLANATFELVÉTEL AZ ÜLÉSTEREMBEN HUSZÁR KÁROLY MINISZTERELNÖK BESZÉDE ALATT.

A NEMZETGYŰLÉS MEGNYITÁSA.

Makoldy rajza.

PETRI ELEK REFORMÁTUS PÜSPÖK IMÁT MOND.

megoldása. Jablochhoff osztotta először többféle a villámáramot. Előtte az összes áramot, melyet a villamos gép szolgáltatott, csak egyetlen drótha lehetett bevezetni, így egy gép csak egy lámpát táplálhatott, s viszont minden egyes lámpához külön gép volt szükséges. Jablochhoff eljárása által lehetővé vált, hogy egy ugyanazzal a géppel nagyszámú lámpát lehetett világítani. De akkor csak az ivlámpát ismerték még. Azután jött Edison korszakalkotó felfedezése, az izzótestek által való világítás, melyről egyik közelebbi számában emlekezett meg a «Vasárnapi Ujság».

Rövid nehány évtized alatt oly tökéletessé s a multhoz képest egyszersmind oly olcsóvá lett a világítás, a hogy azt álmodni sem merték volna az apáink. Az emberiség kitolta órákkal azt az időt, mely alatt naponta rendes munkájával foglalkozhatik vagy kellemesen szórakozhatik. S a falusi konyhaszolgáló oly világosság mellett töltötte estéit, a minőt hatvan év előtt a gazdag ember sem engedhetett meg magának.

A háború ebben is visszavetette a kultúrát. Petroleum alig volt kapható, a falusi házakra ráborult esténként a sötétség, s a városok pompázó világossága is elhalványodott.

De hát reménylenünk kell, hogy majd csak beáll rövidesen a fordulat! A minék használatát a kultúra egyszer általánossá tette az életben, az nem igen szokott elveszni.

MI KÉSZÜL A MŰTERMÉKBEN?

A kelenhegyi-úti műteremházba velünk együtt más látogatók is érkeztek: a rendőrség kiküldöttjei, a kik lepecsételték a tragikus elhunyt Tölgyessy Artur festőművész atelierját. Az a nagy gyász, amely a kiváló piktor elhunytával a magyar művészetet érte, rajta ül a művészek lelken és bizony ma nem folyik a munka azzal a kedvvel a műtermekben, amelylyel mostanában dolgoznak itt a művészek. Mindenki Tölgyessyről beszél, a palettákon beszárad a festék, pihen az ecset, ez a pár óra Tölgyessy emlékéé és ez az oka annak, hogy másnap megint ki kell jönnünk a kelenhegyi-útra, ha a művészeket igazán munkában akarjuk megnézni.

A téli tárlat és a szalón kiállítása élenk bizonyosságát adja annak, hogy a műteremház lakói szorgalmasan dolgoznak. Majdnem mindegyik műteremben készül most is egy-egy nagyobb kompozíció, serényen folyik a munka és a magyar művészetnek azok a kiváló tényezői, a kik műhelyüket itt rendezték be, most is csodálatosan szép alkotásokon dolgoznak.

Dudits Andor műtermében több kompozíció készül. Ezek között méretre és művészi kidolgozásra egyaránt leghatalmasabb az a nagy vászon, amelyen a forradalom csődjét oldja meg a művész. Jakobinus-sapkával a fején harcol a csőcselék a barrikádokon, folyik a vér, emberek pusztulnak és feltűnik a tömegek mögött a halál, a ki minden forradalomban egyedül marad győztes. Hasonló témája van Dudits Andor egy másik képének is. Ezen a nyugvó, a békés város van előtérben. A mit sem sejtő polgárookra rátörnek a hódítók, velük együtt jönnek a démonok, a kik átkos kezükkel tüzet és pusztulást szórnak a nyugvó városra.

Dudits Andor különben történelmi kompozíciókon dolgozik. Egyik készülő vászna a fiatal Rákóczi csatába indulását örökíti meg. Rákóczi Ferenc mögött feltűnik Zrinyi Ilona, a ki fájdalommal, de mégis büszkén vesz búcsút fiától. A művész a magyar történelem egyes jeleneteit akarja most vászonra festeni, ezekben az időkben ő is a múltban keres vigasztalást és erőt a jövőre. Művészete ezen a téren bámulatosan egyszerű és történelmi képeink között Dudits Andor egyszerű vásznai a legértékesebb munkák mellé sorakoznak.

A mikor Gergely Imrét kerestük fel atelierjában, a művész szekrényében rendezte régi vázlatait és studiumait. Azokat a skicczeket,

KACZIÁNY ÖDÖN MŰTERMÉBEN.

amelyeket a béke boldog esztendeiben Itáliában és az afrikai partokon készített. Ezeket a studiumokat dolgozza most fel és nagy szeretettel beszél régi utazásairól, alig várja az időt, hogy újra eljusson oda, a hol mindig kék az ég és gyönyörű virágok várják a piktor.

— Én érzem, — mondja a művész, — hogy a mai állapot tulajdonképpen csak átmeneti. Legjobban szeretnék történelmi dolgokkal foglalkozni, keresem is a témát valamilyen nagyobb történelmi kompozícióhoz. Érzem, hogy a piktornak ma kötelessége a magyar történelmével foglalkozni, mert erre szükség van. A tervem az, hogy a magyar történelemnek valamilyen jelentős eseményét festem majd vászonra, ebbe akarom azután minden tudásomat és művészetemet belevinni.

Egyelőre Gergely Imre régi studiumait dolgozza fel, de ha munkában levő képeivel elkészül, akkor nyomban hozzáfog tervének megvalósításához.

Hermann Lipót most is a tőle megszokott értékes művészi munkán dolgozik. Az emberi testnek nálánál alig van alaposabb ismerője és munkában levő képein is meglát-

szik a művész bámulatos anatómiai tudása. Képeink legnagyobb részét Hermann Antal még a háború előtt kezdte meg és most csak az utolsó ecsetvonásokat végzi. A művésznak különben rövidesen egy kollektív-kiállítása nyílik meg, a melyen igen sok nagyértékű kép kerül a műértő közönség elé.

Legnagyobb vászna Hermann Lipótnak „A tavasz”, a melyen bámulatosan dolgozik azokkal az eszközökkel, a melyek rendelkezésére állnak: aktokkal és emberi testekkel. Nagyon sikerült alkotásai még: Szent Antal, azután Krisztus a keresztfán, elsőrangú munkák az Orpheus és Szent Kristóf. Mostanában egy nagyobb kompozíció vázlatához fogott hozzá, ez a kompozíció a háborút allegorizálja, az ő bámulatos technikájával mutatja be, hogy a háború csak rombol, pusztít és temetője mindennek, a mi szép és a mi kultúra.

Kacziány Ödön műtermében több készülő kép várja a befejezést. A mester, a ki szorgalom tekintetében túlszok sok fiatal piktoron, maga mondja, hogy életének egyik legnagyobb munkájához fogott hozzá. A vízözönről akar egy hatalmas vásznat festeni. A vázlat már el is készült. Éjjel van, hold-

ÉLETKÉPTELEN KIS-MAGYARORSZÁG.

Clemenceau Magyarország számára olyan békét tervezett, amely régi területének több mint kétharmad részétől fosztaná meg. Ez a Magyarország teljesen életképtelen volna; azok a határok, a melyeket a párisi békekonferencia tervezett, nem állják meg a kritikát sem földrajzi, sem gazdasági, sem politikai, sem történelmi értelemben. Ezek a tervezett határok nem egyebek, mint kigúnyolások minden tudományos és politikai szempontnak; letörülhetetlenül magán viseli ez a tervezet annak a bélyegét, hogy a párisi békekonferencia nem tett egyebet, mint hogy kritikátlanul honorálta a Magyarország testén osztozkodni kívánó ellenségek igényeit. Így született meg ez a torz-tervezet, a melyen belül a legelemibb lét feltételei is hiányoznak. A fölületesség tükröződik vissza e tervezet egész komplexumából, a mely annak bizonyossága, hogy azok, a kik Magyarország számára új határokat akarnak megvonni, egyáltalában nem ismerik ennek az országnak speciális viszonyait, nem foglalkoztak azokkal a feltételekkel, a melyek be rendezkedésének lehetőségét megszabják. Szerencsére az angol, olasz és amerikai államférfiak kezdik belátni a békeszerződések revíziójának szükségességét. Az a szellem, a mely az eddigi békeszerződések létrehozta, a megtorlás szelleme volt; az európai hangulat most kezd ébredni, most kezd föleszmélni: tulajdonképpen mit is alkotott béke helyett. A Magyarország problémái iránt való érdeklődés jelei egyre erősebben mutatkoznak. E szűkre szabott tanulmányt nemcsak a magyar közvélemény számára tesszük közzé, hanem abban a hitben, hogy utat fog találni azokhoz is, a kik sorsunk eldöntésére vállalkoztak.

A Magyarország számára tervezett békefeltételek vizsgálatakor több szempontot kell fölvetni. Meg kell vizsgálni: miért szabtak ilyen feltételeket; politikailag miért lehetetlenek; gazdaságilag miért jelentenek katasztrófát egész Közép-Európa számára; történelmileg és geográfiailag miért abszurdak; miért jelentenek a kultúra teljes lezüllesztését és a középkor színvonalára való visszahúzóerőt. Mindezek a kérdések kicsücsösödnak abban, hogy a tartós béke biztosítása e feltételek fönntartása esetén egyenesen gúnyként hangzik.

DUDITS ANDOR MŰTERMÉBEN.

világos, veszedelmes éjjel, kétségbeesett emberek veszik körül Noé bárkáját, egy hegytetőn remegnek a haláltól azok, a kiket még nem ért utól az ár. Az ordító oroszlán mellett ott jajveszékél gyermekével a karján a kétségbeesett anya. És nincs menekvés. Az ár egyre nő és a bárkában már nincs hely az új jövevények számára...

A már vászonra került dolgok között egészen új a megoldása az Utolsó ítéletnek, azután nagyon szép a Krisztus a lángok között című kép, a mely a háborút allegorizálja. Egy lerombolt templom kövei között, feltörő lángok glóriájában áll a kereszt, rajta a Megváltóval. A gondolat: *valahányszor romba döntenek egy templomot, Krisztus mindannyiszor keresztre feszítetik...*

A mester különben nem egyedül dolgozik műtermében, ugyanitt készíti munkáit leánya: Kacziány Adrienne, a ki csendéletképeket fest és technikájában művészi tökélyre vitte. Különösen az almák festésében specialista. Most külföldre készül.

Erdőssy Béla a képzőművészeti főiskolán bizony hideg műteremben kénytelen dolgozni. A professzor ezidőszereint linóleum-

metszeteket készít, ezekben is mester, hiszen metszetei még a háború alatt is feltűnést keltettek a külföldön és a sanfranciscói nemzetközi kiállításon Erdőssy Béla linóleum-metszetei vitték el az első díjat.

A művész különben régi studiumai alapján vásárjeleneteket fest. Témáit szép Erdélyországban keresi. Azelőtt ide járt dolgozni és most sem tud megválni a csiki piacztól, meg a háromszéki vásártól. Alakjai élnek a vásznon és különösen nagyszerűek az állatok.

Szomorúan meséli a művész: — Azelőtt sok állatstudiumot készítettünk idehaza. Az öreg Schön bácsi, a fuvarosipartársulat elnöke minden vasárnap elküldött néhány fölpanklikozott lovat az iskolába, ezeket festettük. Ma már senki nem gondol rá, a lovak se jönnek el, azoknak is más dolguk van...

A művész azért nem esik kétségbe, képei a hideg műteremben is elsőrangúan sikerülnek és ha megnézzük Erdőssy Béla munkáit, könnyes szemmel gondolunk szép Erdélyországra, a hova talán a művész nemsokára újra visszamehet. *Paál Jób.*

GERGELY IMRE MŰTERMÉBEN.

ERDŐSSY BÉLA MŰTERMÉBEN.

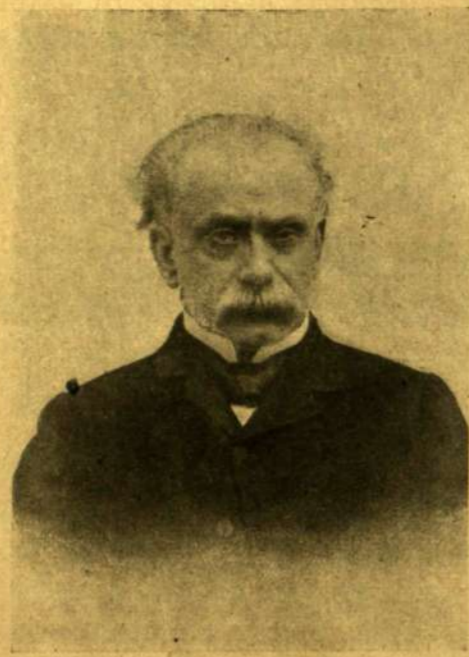
MI KÉSZÜL A MŰTERMÉKBEN?

HERMANN LIPÓT MŰTERMÉBEN.

POLÓNYI GÉZA, A NEMRÉG ELHÚNYT POLITIKUS.

HIRSCH LIPÓT, A FRANKLIN-TÁRSULAT ELHÚNYT NYOMDAI IGAZGATÓJA.

SZINYEI MERSE PÁL, A NEMRÉG ELHÚNYT FESTŐMŰVÉS.

Magyarország jövőd határait Clemenceau-nak, a békekonferencia elnökének Kun Bélához az elmúlt év nyarán intézett jegyzéke körvonalozta első ízben. A Magyarország ellen érzett bosszúvágy ekkor érkezett el a tetőpontra. Nyilvánvaló volt, hogy a bolsevizmusnak előbb-utóbb ki kell tombolnia magát, a „tűzfészkek”-ben az utolsó lángok lobbantak föl. Közeli volt a pillanat, a mikor a test ájtultan terül el. Elérkezett az osztokodás momentuma. Csehek, románok, szerbek, osztrákok diplomáciája megfeszített erővel dolgozott; mind az a vezérmotívummal, hogy hosszú évtizedekre kihatón meg kell akadályozni annak a lehetőségét, hogy Magyarország talpraállhasson és visszaszerezhesse azokat a területeket, a melyeket jogtalanul igényelnek tőle. A „győztesek” félelme a „legyőzöttől” — ez magyarázza meg pszichológiailag a fékevesztett igényeket. Az entente pedig annyi titkos szerződést kötött a háború során a vele társult hatalmakkal, hogy e titkos szerződések labirintusából vagy nem tudta kiverkedni magát, vagy nem volt hozzá való hajlandósága: akceptálta az osztokodni kívánók igényeit.

A tervezett határ nem egyéb, mint stratégiai frontvonal, a mely bármely pillanatban lehetővé tehetné a Magyarország ellen való cseh-román-szorb kooperatív lépést. A vasuti csomópontokat azért fölleték meg a határon kívül fekvőeknek, hogy az esetleg ellenséges haderők minél gyorsabban gyülekezzenek, a folyókat azért vágták el a határvonal torkolatuktól, hogy az esetleg fölvonuló haderőket ne tartóztathassák föl folyó-akadályok, Budapestet azért kellett a határtól harmincz kilométernyire esznek megjelölni, hogy a főváros megszállásának veszedelme állandóan ott lebegjen Damokles-kardként Magyarország feje fölött, Salgótarján azért kellett közvetlenül a határra helyezni, hogy e fontos szénmedence gyors elvesztésének lehetősége adott esetben rapidan vágassa el Magyarország ellenálló erejét. Mindez nyilvánvalóvá teszi, hogy ez a határtervezet nem egyéb, mint a bolsevizmus számára szánt stratégiai fenyegetés. Ez a határ Kun Bélának szólott, hogy uralmát egy megszervezett külső beavatkozás bármely perczen megdönthesse. Közismert dolog, hogy azokban a hónapokban, a mikor Clemenceau-nak ez a jegyzéke megérkezett, sem a csehek, sem a románok nem voltak fölkészülve a bolsevizmus elleni harcra; ezért kellett időnyerés céljára ezeket a határokat kijelölni, azzal a helyes föltevessel, hogy a bolsevista taktika ugyanis belenyugszik bármilyen méretű területconkításba, csak azért, hogy befelje új erőre kaphasson. A bolsevizmus megdőlése után azonban teljességgel érthetetlen, hogy ezeket a vonalakat a békekonferencia föntartotta. A bolsevizmust nem a románok verték le, — ha fegyveres erőre lett volna szükség, megdön-

tötte volna a vörösök hatalmát a Szegeden megszervezett nemzeti hadsereg, — hanem a magyar parasztság ellenállása. Szabad-e hát a bolsevizmus megdöntéséért Magyarországot azzal jutalmazni, hogy ugyanolyan elbánásban és elbírálásban részesül, mint a bolsevizmus idején? A románok, csehek szempontjából talán igen, hiszen ők arra törek-szenek, hogy Magyarország életképtelenné váljon. Ezt a rövidlátó, oktalan politikát azonban nem teheti magáévá a békekonferencia. Nemcsak azért, mert honorálnia kell Magyarországot történelmi hivatásának teljesítését, — azt, hogy újra védelmezője volt a Nyugatnak a Kelet ellenében, — hanem azért is, mert tisztában kell lennie azzal, hogy Magyarország elsenyvedése egész Közép-Európa pusztulását vonná maga után. Magyarország Közép-Európa kulcsa; Magyarország nélkül nem kaphat erőre Lengyelország, ha Budapest érverése elhal, ez vérkeringési zavarokat okoz Bécsben, Prágában, Varsóban, föl egészen Danzigig; a pusztulás csirái elhatnak az Aegei- és a Fekete-tengerig.

Geografailag a tervezett határok lehetetlenek; ez világos mindenki számára, a ki csak egy pillantást vet Magyarország térképére, a mely a legideálisabb hegy- és vízrajzi egységet mutatja. Gazdaságilag is pártatlan egység ez a terület, a melyen adva vannak a gazdasági élet összes föltételei: az Alföld éléstára Közép-Európának, szénmedenczei lehetőségeit adnak a gabonaművek fölérésére, vasbányái a legfontosabb ipari termékek előállítására képesítik és lehetővé tennék, hogy Közép-Európa és a Balkán lerongyolódott vasúti anyagát rekonstruálja, erdőségei a papírgyártásra predestinálják, földgáza új lendületet adhatna a gyáraknak, a melyeknek munkájára olyan eminens szükség van egész Európának.

A tervezett határok megvalósulása esetén pedig az történnék, hogy Magyarország elvesztené gyáriai túlnyomó részét, ipara tönkremenne, bányáinak legnagyobb része elveszne, nyersanyagtermelésük lehetetlenné válna. Szántóföldeinek a felénél kevesebbje, állatállományának alig egy harmada maradna meg, erdőségeinek elenyészően csekély száraléka. A tervezett határokat úgy állapították meg, hogy nyersanyagtermelő területeiktől el volnának szakítva; a termelés megkönynyítése helyett tehát ez a béke mesterségesen növelné a termelés nehézségeit, akkor, mikor egész Európa legégetőbb problémája a produkció fokozása. Ilyen politikai határok megvonása azt eredményezné, hogy a Felvidék üveg- és gyapjúgyáriai elpusztulnának, mert nem maradhatnának életképesek a fejlettebb cseh gyárakkal szemben, a nyugatmagyarországi csukor-gyárak üzeme megszűnne, mert a csukorrépa-földek Magyarországon maradnának, a diósgyári vasgyár tönkremenne, mert a vasérc-

bányák Csehországhoz tartoznának, a magyarországi szénbányák termelési lehetősége szinte leküzdhetetlen akadályokba ütköznék, mert bányafát külföldön kellene beszerezniük, az erdélyi sóbányák termelése visszaféltódnék, mert Románia nem helyezne rájuk súlyt: amúgy is nagy fölöslege van sóban. Minden lendítő erő, a melyre a rombadólt Európa újjáépítésére szükség van, elveszne. Politikai határok zárják el az Alföldnek a Felvidékkel üzött cserkereskedelmét. Nem néhez a perspektiva elképzelése: ipar, kereskedelem híján tönkremennének a magyar pénzintézetek. Az élet megdermedne Magyarországon.

És a fölpuffadt új államokban? A magyarság kulturális fölnyve a nemzetiségekkel szemben elvitathatatlan úgy az ipar, kereskedelem, mint a mezőgazdaság terén. A termékeket a románok, szerbek, csehek nem tudnák úgy megmivelní, a bányákat nem tudnák úgy kiaknázni, a mint arra szükség volna, — eltekintve attól, hogy e termékek értékesítésének lehetősége is meg volna nehezítve. Európa elszegényedésének proceszusa tehát nem hogy véget érne, hanem ekkor kezdődne meg a lejtőn való zuhanás a maga igazában. Magyarország földjén a fejlődés minden tényezője adva van, a tervezett békeföltételekben pedig a visszaféltó-dés, a bomlás és zavarfejlesztés csirái vannak elhíntve. Ide vezetne a falánk és rövidlátó szomszédok igényeinek kritikátlan teljesítése. Tudomány skrupulozitással megállapított adatok egész légója igazolja, hogy a Magyarországon élő nemzetiségek műveltebbek, mint a saját hazájukban. Egész Európa érdekében való volna Magyarországot abban a történelmi hivatásában elősegíteni, hogy a Nyugathoz közelebb vezesse a területére bevándorolt nemzetiségeket és ezáltal a termelés fokozását előmozdíthassa.

Végezetül vizsgáljuk meg etnográfiai szempontból a tervezett határokat. Ezek a határok több mint három és fél millió, egy tömbben élő magyar szakítvánának el Magyarország testéről, nem is számítva az egyes vidékeken elszórtan élő magyarokat. Csehországhoz egy millió kétszáz ezer, egy tömbben élő magyar tartoznék, Romániához egy millió nyolcszáz ezer, Szerbiához több mint hétszáz ezer. Nyilván a nemzetiségi elvérvényesülése kedvéért! Ez ezek az új „nemzeti” államok így festenek:

Romániában 66%
Csehországon 45%
Szerbiában 38%

volna a román cseh, illetőleg szerb lakosság. Akkor, a mikor Magyarországon a magyarság 54%⁰-ot reprezentál! Egy történelmi, gazdasági, földrajzi egységet szabad-e megbontani, kulturális értékeket szabad-e lerombolni azért, hogy három, lenge kulisszákkal összetakolt ország keletkezzen? (—6.)

ÓDRY MINT LOTHARIO A «MIGNON»-BAN.

ÓDRY LEHEL 80 ÉVES KORÁBAN.

ÓDRY MINT HAMLET.

HIRSCH LIPÓT.

1841—1920.

A nemrég elhunyt Hirsch Lipót, a Franklin-Társulat nyomdájának nyugalomba vonult igazgatója a modern magyar könyvnyomtatás egyik legkiválóbb és legérdemesebb munkása volt, vezérember azok között, a kik a magyar nyomdát európai színvonalra emelték.

1841-ben született Pesten; kora fiatalságában a művészi pályára szeretett volna lépni, de aztán mégis betűszedő lett. Pesti és bécsi nyomdáknak dolgozott, közben nagy műveltséget szerzett önképzés útján és tevékeny részt vett a nyomdászok szociális mozgalmaiban. 1873-ban hívták meg az akkor alakult Franklin-Társulat nyomdájának élére művezetőnek s e helyen maradt mindvégig, 1911-ben való nyugalomba vonulásáig.

Finom, érett ízlésű nyomdai szakember volt; ő szervezte át és modernizálta a Franklin-nyomdát, felszerelte kitűnő gépekkel s ő állította fel Budapestet az első teljes betűöntő. Egységes stílusú betűket metszett minden betű-típusra, úgy, hogy a Franklin-nyomda minden nyomtatványának megvolt a maga sajátos karaktere. A díszművek egész sorozata, köztük a magyar klasszikusok szép kiadásai, mind az ő ízlésének művei, de a legegyszerűbb nyomtatványról is mindig ügyelt a kiállítás ízlésességére. A Vasárnapi Ujság is sokat köszönhet neki, kiállításra mindig különös gondoskodásának tárgya volt s a szerkesztéssel mindig karöltve dolgozott lapunk illusztratív és nyomdai részének magos színvonalra emelésén. A munkások, a kik keze alatt dolgoztak, tisztelték és szerették, mert szociális érzésű főnökük volt s a budapesti nyomdák vezető állásaiban nem egy tanítványa dolgozik ma is az ő nyomdokaiban.

ÓDRY LEHEL.

1837—1920.

A nemzeti énekművészet egy ragyogó csilloga tünt el csendesén, észrevétlenül: Ódry Lehel nincs többé! Még kimúlásakor is mostoha volt hozzá a Sors. A megszállott Aradról, kerülő uton, elkésetten érkezett hozzánk a hír. Még fiai Ódry Árpád, Lehel és Zuárd is csak akkor értesültek pótolhatlan vesztésükről, a mikor imádott atyjuk már az anyaföldben pihente egy hosszú, dicsőséggel gazdag élet fáradságát. Nem kísérhették utolsó útjára, nem szórhattak virágot sírjára, nem hullathatták forró könnyeiket kezesztjére!

A nagy művész halála az egész magyar nemzeti kultúra gyász. Ódry Lehel nemcsak a színpadi működésével hódított, hanem egyéni tulajdonságai: finom lelkülete,

kristálytisztá jelleme, vonzó modora, társadalmi előkelősége, szívjósága és szeretetreméltósága egyaránt ellenállhatatlan hatással voltak mindazokra, a kik csak egyszer is élveztek rokonszenves társaságát.

Élete folyása nem volt viharoktól mentes: Diadalok váltakoztak kiábrándozással, ünneplés mellözéssel; rajongó hódolat rít hátlansággal. Nemes büszkesége sokat szenvedett élete 83 éve alatt, de büszke tudatában el nem muló művészi és emberi értékek néma türelemmel dacolt ellenségei támadásaival, s mint a fejedelmi tölgy a hegy ormán, ellentáll az elemek vad haragjának, nem engedve ketté törni hatalmas derekát, a nagy művész is csak a patriarchális kor legvégső határán hunyta le fáradtan okos és jóságos szemét.

Ódry Lehel a bácsmezei Nemes-Militicsen született 1837 november 30-án. Korán nyilatkozott meg benne a színpad szeretete. Eleinte hőskéket és népszművelőket játszott kisebb-nagyobb vidéki társulatoknál. Majd fölfedezték ritka szép, bársonyos, mély és erős hangját, s barátai biztatására Budapestre jött, s jelentkezett a Nemzeti Színháznál. Hangjának szépsége a próbaéneklés-kor annyira megtetszett, hogy rögtön felvették (1863.) a kórusba. A színház költségén képezte ki a hangját; lelkesedéssel tanult egy csomó basszus szerepet. Rövid idő múlva nyilvánosan is bemutatkozott, s tetőzött. Ének mestere, Stoll Péter, nagy jövőt jósolt neki.

Eleinte foglalkoztatták, de az öregebb kollegák mellett nem érvényesülhetett. A mikor az „Alarcosbál”-ban a szolga szerepét osztották neki, holott ő Renátóra számított, sértődve ment Radnótfáy intendánshoz és elbocsátatását kérte.

— Miért? kérdezte az intendáns?

— Mert nem akarok a színpadon inaslibériában megjelenni, a mikor elékelő rokonságom páholyban ül. Felelte a fiatal művész büszkén.

— Már pedig én nem bocsátom el.

— Akkor hát Méltóságod felmentése nélkül távozem.

Radnótfáy pulykaméreg vett erőt és dühösen ráivalt:

— Menjen a pokolba! De azt mondom, addig nem jön vissza, a mig én intendáns vagyok.

Azzal elsántikált. Ódry utána ment és malicziózus hálálkodással mondta:

— Köszönöm Méltóságodnak, hogy elbocsátani tettett. Remélem túlélem Méltóságodat.

— A körülálló fiatal kollegák markukba nevettek és jól mulattak a nem épen népszerű intendáns lefőzésén.

Ódry Lehel 1864. tavaszán Follinus János

társulatához szerződött első basszistának, mert a diapazon behozatala előtt mély hangjával a legelső hanghoz is leszállott. Első állomásuk Nagyváradi volt, hol „Norma”-ban nagy tetszéstől kísérve mutatkozott be. Majd Aradon voltak nagy sikerei és a tél szezonban már a kolozsvári közönség dédelgetett kedvenczévé emelkedett.

Négy év múlva Radnótfáy Kolozsvárra utazott, hogy szemlét tartson az ottani tehetségek fölött. Hallotta Ódryt, s annyira megtetszett neki éneke és játéka, hogy megfedkezve fenyegetéséről, nyomban szerződött.

1869 április 1-én lépett fel először a Nemzeti Színházban „Lucretia Borgia”-ban Don Alfonsót énekelte. Kezdeire nem volt kedvező a bemutatkozás ideje: a Nemzeti Színház egy olasz opera-staggonne vendég szereplését várta. Az akkori világ-hírességek — Pandolfini, Pozzoni Antonia, Anastasi, Medini voltak a társulat starjai, s a közönség az előre váltott méregdrága belépődíjakat a magyar előadásokon takarékoskodta meg s a nézőtér csak félig telt meg. Annál lelkesebben tapsoltak ama kevesen, a kik megjelentek, Ódryt melegen fogadták, zajosan megtapsolták, s nemcsak a felvonások végén, hanem jelenései után is kihívták.

Gyorsan emelkedett, a sajtó is magasztalta és a hálás közönség minden felléptekor zsufozásig megtöltötte a nézőtér minden zugát. Híres szerepei közé tartoztak: Escamillo, Tonio, Jago, Don Juan és a legtöbb elsőrendű mély-bariton partie.

A „Bajazzo” bemutatása előtt szerzője, Leoncavallo, is megérkezett, s jelen volt a próbákon. A mint megpillantotta, hogy Ódry bajuszt visel, el kezdte kapacizálni, hogy vétesse le, mert ezzel lerontja az illuziót. A művész sokáig ellenkezett, nem akart megválni arczának disztól, de végre mégis engedett:

— Signor! Olyan gyönyörű feladatot rótt rám, hogy nem tudok ellentálni.

És nagy önmegtartóadalással meghozta az áldozatot... De az illuztris szerző elutasítása után ismét — növesztett bajuszt!

Legnagyobb elégtétele, számtalan hódítása között mégis az az óriási siker volt, melyet mint Renátó aratott. Ez a szerep, melyért annak idején hasztalan sóvárgott, s a melyért elhagyta a Nemzeti Színházat. Most megérthette, hogy eljásztja, még pedig akkora óriási sikerrel, hogy tiz estendeig a birtokában maradt.

Az Operaház megnyitakor átment a többi énekestársaival és ott még inkább fokozódott sikerei. De új otthonában is sok sérelem érte, s elkedvetlenedve 1896-ban nyugalomba vonult és Aradra költözött... Még csak búcsúfellépésre se méltatták. Így teszik

AMERIKAI KOMMUNISTÁKAT MEGLÁNCZOLVA KISÉRNEK A KIKÖTŐBE, A HONNAN EURÓPÁBA KÜLDIK ÖKET.

nálunk tönkre az önértékes jeleseink ambicióját!

Aradon csendes visszavonultságban élt napjait. De nem tétlenül. Nyugtalan természet nem engedte a pihenést. Sokoldalú tehetség lévén, felváltva írogatott és festett.

Mindkét irányban figyelemreméltó műveket produkált. „Az életből és a színpadról” című két kötetnyi elbeszélése nyomtatásban is megjelent. „Piros Panna”, „Fehér páva”, „Virág asszony lánya”, „Hirös Pista nőtája”, stb. című népszínművei különböző színpa-

dokon adattak elő, tetszéssel és fiókja megtelt a színészpályája reminiscenciáival.

Festeni fiatalkorában Aradon tanult Szamosi Jánostól. Még pedig tanuló társa nem volt kisebb ember, mint — Munkácsy Mihály.

— O többre vitte, mint én, — emlegette mosolyogva — de viszont az énekben nem tudott velem vetekedni... csak a füttyülésben volt még nagy mester.

Odrynak elég sikerült képei voltak és egy időben olyan buzgóságot fejtett ki, hogy Aradon külön kiállítást rendezhetett műveiből, melyek valódi tehetségre vallottak.

Sokáig pihentette ecsetjét, még néhány év előtt, késő aggságában, eszébe jutott, próbára tenni képességét. Lefestette magát a „Mignon” Lothario alakjában, kosztümjében, hosszú ősz szakállal, hárfával a kezében és a saját öreg arcával. A kép feltűnő jól sikerült. Többi kísérletei közé tartozott, hosszú pályája folyamán, az operetta- és a népszínmű-játszás. A Népszínházban, Budán és vidéken játszotta Gondor Sándort (Falurossza), Parlagi Jancsit, saját darabjai legényeit, Henri marquist (Cornevillei harangok), stb. de általános vélekedés volt, hogy míg a szerep drámai részében kitűnően megállta helyét, a megjelenésében nem volt képes paraszti típust bemutatni: Űr maradt népies viseletben is.

Három év előtt (1917.) nyolczvan éves jubileumot ülték meg Aradon. Az ottani Kölcsey-egyesület rendezte, s nemcsak a város, hanem az egész ország intelligenciája vetélykedett tüntetőleg kimutatni kegyeletes szeretetét, háláját, nagyrabecsülését. Ez volt a nagy művész életkönyvének utolsó fényes meleg, boldogító napugara. Most már leszállt életének napja, de babéros neve örökre élni fog.

Kürthy Emil.

A VATIKÁN PINCZÉI.

Regény. (Folytatás.)

Írta André Gide. — Francziából: König György.

II. KÖNYV.

GRÓF BARAGLIOUL, GYULA.

I.

Március 30-án éjjelkor Baraglioulék visszaérkeztek Párisba és elfoglalták újból lakásukat a Rue de Verneuilben. Margit később lefeküdni, Gyula azonban kis lámpával a kezében és papucsban bement megdolgozószobájába, melyet sohasem látott viszont elérzékenyedés nélkül. A szoba díszítése jó ízlésre mutatott. Néhány lépéssel, néhány Baudin a falon, egyik sarokban pedig forgó állványon felesége márvány-szobra Chapu-tól. A szoba közepén egy óriási renaissance asztal, melyen távozása óta felhalmozódtak könyvek, füzetek és prospectusok, egy cloisonné tálcán pedig néhány visszahajtott sarku névjegy és mindentől különválasztva, egy Barye-bronzhoz támasztva, hogy jól észre lehessen venni, egy levél, melyen Gyula azonnal felismerte öreg édesatyja írását. Feltépte a borítékot és elolvasta a levelet, mely így szólt:

Kedves Fiam!

Erőm nagyon csökkent az utolsó napokban. Néhány előjéltől, mely nem szokott csalni, megértem, hogy ideje csomagolni, nincs is már mit várnom egy hosszabb itt tartózkodástól.

Tudom, hogy ma este tértek vissza Párisba és számítok rá, hogy szívesen megteszesz nekem egy szolgálatot. Néhány intézkedés megtevéte végett, melyről rövid idő múlva értesíteni foglak, szükségem volna megtudni, hogy egy fiatal ember, névszerint Wluiki Lafcadio (Lukinak ejtendő, a w és az i néma) Impasse Claude Bernard 12. szám alatt lakik-e még?

Nagyon hálás volnék, ha elmennél hozzá és beszélnél vele. (Mint regényíró könnyen ürügyet fogsz találni a bemutatkozásra.) Szükségem van tudni:

1. Mivel foglalkozik ez a fiatal ember?

2. Mivel szándékozik foglalkozni? (Van-e ambíciója? és mily irányu?)

3. Végül tudomra fogod adni, hogy véleményed szerint minők lehetnek pénzforgásai, képességei, óhajai és ízlése...

Ne próbálj mostanában felkeresni, rossz kedvem van mindig. A kért adatokat is megadhatod írásban néhány szóban. Ha kedvem lesz beszélgetni, vagy pedig késznek érzem magam a nagy távozásra, majd jel adsz neked.

Ölel

Baraglioul Justus-Agenor.

U. i. Titkold el, hogy megbízásomból jössz; a fiatal ember nem ismer engem és nem is szabad, hogy ismerjen.

Wluiki Lafcadio jelenleg 19 éves, román alattvaló, árva.

Affutottam utolsó könyvedet. Ha ezután sem kerülisz be az Akadémiába, megbocsáthatatlan, hogy megirtad ezeket az ostobaságokat.

Tagadhatatlan, hogy Gyula utolsó könyvének rossz sajtója volt. Fáradtsága daczára átfutotta az újságkivágásokat, melyek könyvéről kevés jóindulattal emlékeztek meg. Kinyitá az ablakot és magába szitta az éjszaka ködös levegőjét. Dolgozószobájának ablakai egy nagykövetség kertjére néztek, melynek sötétlő vízmedenczéi megtisztították a szemet és az agyat a világ és az utca szennyétől. Néhány pillanatig hallgatta egy láthatatlan rigó füttyét... Ezután visszament a hálószobába, a hol Margit már aludt.

Mint hogy félt az álmatlanságtól, elővett a szekrényről egy narancsvirágos üvegcsekét, melyet gyakran használt. Gondos férj lévén, elővigyázatosan úgy helyezte el a kis lámpát, melyet le is csavart, hogy az alvónak szemébe ne világítson, de a kristályüveg csörrenése, mikor visszatette a poharat, felriasztotta mély álmából Margitot, ki felijedt s a fal felé fordult. Gyula megörült, hogy felébredtnek tekintheti feleségét, hozzá lépett és vetkőzés közben így szólt:

— Akarod tudni, hogy hogy beszélt atyám a könyvemről?

— Kedves barátom, atyádnak nincsen semmi irodalmi érzéke, magad megmondtdad százszor, mormogta Margit, ki aludni szeretett volna. De Gyulának nagyon teli volt a szíve keserőséggel:

— Azt mondja, hogy minősíthetetlennek találja, hogy ilyen ostobaságokat írtam.

Eleg hosszú szünet következett, melyben Margit elmerült, elvesztvén szeme elől minden irodalmat. Gyula is már egyedül érezte magát, de felesége az ő kedvéért erőtt vett magán és visszatérve a felszínre:

— Talán csak nem fogod elrontani a kedvedet e miatt?

— Nagyon hidegen fogom fel a dolgot, magad is láthatod, felelé Gyula, de mégsem találom valónak, hogy atyám beszéljen így, atyám kevésbbé, mint bárki más. És épen egy oly könyv alkalmából, mely tulajdonképen emléks az ő tiszteltére.

Csakugyan nem épen az öreg diplomata annyira jellegzetes pályafutásának története volt-e a Gyula könyve? Ellentétben mindenféle romantikus ballépésekkel, nem épen atyja politikai és családi életének méltóságteles nyugalmát dicsőítette-e?

— Szerencsére nem azért irtad a könyvet, hogy ő hálás legyen érte.

— O azt mondja, hogy azért irtam a Hegycúcsok Levegőjét, hogy bejussak az Akadémiába.

— És ha úgy volna is! És ha bejutnál az Akadémiába, mert egy szép könyvet irtál! Résztvevő hangon folytató: Reméljük, hogy az újságok és folyóiratok alaposan ki fogják oktatni.

Gyula kifakadt. — Az újságok! Beszéljünk csak erről... A folyóiratok!! és dühötlő tajtékozva keserű nevetéssel Margit felé fordulva, mintha az ő hibájából történt volna: Mindenütt csak lerántanak.

Margit azonnal teljesen felébredt.

— Sok kritikát kaptál? kérdé aggódva.

— Dicséreteket is, megható képmutatással.

— Mennyire igazad volt mindig, hogy megvetted az újságírókat! De emlékezzél csak, hogy mit irt neked tegnapielőtt Vogue marquis. „Oly toll, mint az Oné, megvédi Franciaországot, akárcsak egy kard.”

— „Oly toll, mint az Oné, a bennünket fenyegető barbársággal szemben jobban megvédi Franciaországot, mint a kard,” — javítá ki Gyula.

— És André biboros, mikor megígérte neked szavazatát, nem biztosított-e minap is, hogy mögötted van az egész Egyház?

— Kinn vagyok a vízből!

— De barátom!...

— Láttuk Anthime esetében, hogy mit ér az Egyház magas pártfogása.

— Gyula, keserű vagy. Gyakran mondtad nekem, hogy nem a jutalomért dolgozol, sem a mások elismeréséért, hanem meglegészel a magad meglegészedésével. Sőt irtál is erről szép sorokat.

— Tudom, tudom, mondá Gyula türelmetlenül.

Mélységes fölháborodását nem tudták lecsillapítani e gyenge vigaszok. Kiment a fűrdőszobába.

Miért leplezte le magát ennyire, ily száználmasan a felesége előtt? Ezt a gondot, mely nem alkalmas arra, hogy egy asszony méltánylását felkeltse büszkeségből vagy szégyenből, de szívébe kellett volna zárnia. „Ostobaságok!” Ez a szó, míg fogát mosta, halántékán lüktetett és halomra döntötte legnemesebb gondolatait. De mit is jelent utolsó könyve! Elfelejté atyja nyilatkozatát, vagy legalább is elfelejtette, hogy atyja tette... Egy borzasztó kérdés merült fel előtte, először életében, az író előtt, a ki mindig csak elismeréssel és barátságos mosolyokkal találkozott: a kétség e mosolyok őszinteségében, a kétség ez elismerés értékét illetőleg, művei értékét illetőleg, gondolatai komolysága és egész élete őszintesége tekintetében.

Visszatért a szobába, s szórakozottan egyik kezében tartotta még a szájvizet, a másikban pedig a fogkefét. A poharat, mely félig tele volt rózsaszínű vízzel, letette az éjjeli szekrényre, a fogkefét pedig a pohárra és leült a kis jávorfa íróasztalhoz, mely mellett Margit szokta végezni napi levelezését. Felesége tollával s violaszín és gyengén illatozó levélpapírosán belefogott egy levélbe.

Kedves Atyám!

Hazaérve, itt találom levelét. Holnap eleget teszek megbízásának és remélem, hogy teljes meglegészedésre, mert beakarom bizonyítani hálás fiúi érzelmeimet.

Gyula ugyanis azon nemes lelkek egyike volt, a kik még megbántva is kimutatják igazi nagyságukat. Majd hátra vetve felsőtestét, néhány percig felemelt tollal latolgatta a leirandó mondatot:

Rosszul esik nekem, hogy épen On gyanusítja önzetlenségemet... Nem. Inkább:

Gondolja On, hogy kevesebb súlyt tulajdonított annak az irodalmi becsültségnek, a mely...

A mondat sehogysam akart sikerülni. Gyula éjjeli ingben volt, érezte, hogy meg fog hűlni, összegyűrte tehát a papírost, kezébe vette a szájvizet és vissza vitte a fűrdő-

A TÁBORNOKI KAR, ELÉN HORTHY FŐVEZÉRELL.

szobába, az összegyűrt papírost pedig beledobta a vödörbe.

Mielőtt lefeküdt volna, megérintette felesége vállát.

— És neked mi a véleményed a könyvemről?

Margit álmosan felnyitotta egyik szemét. Gyulának ismételnie kellett a kérdést. Margit félig visszafordulva, ránézett. Gyula, ki nek felvont szemöldökét számos ránc fedte, összeszorított ajakkal állt ott és szánalmas képet mutatott.

— De mi bajod van édesem? Csak nem gondold, hogy utolsó könyved valóban kevéssé jó, mint az eddigiek?

Ez nem volt felelet. Margit kitért a válasszal elől.

— Én nem hiszem, hogy többi könyveid jobbakká volnának, mint ez, — na!

— Nohát akkor!... Margit, ki úgy érezte, hogy többet már nem is mondhatna és bizonyítékok fölöslegese, befordult a falnak és elaludt.

II.

A hivatásával járó általános érdeklődés és azon képzelődés daczára — melylyel tetseletget magának — hogy semmi emberi dolog nem maradhat idegen előtte, Gyula mindeddig ritkán hagyta el azon osztály szokásait, melyhez tartozott és alig volt összeköttetése más osztálybeli emberekkel. Inkább az alkalom hiányzott, mint a szándék. Most, hogy ezt a látogatást kellett

HORTHY MIKLÓS FŐVEZÉR A DÍSZSZEMLÉN.

A NEMZETI HADSEREG FEBRUÁR 11-IKI DÍSZSZEMLÉJE A VÉRMEZÓN.

tennie, Gyula rájött, hogy még a szükséges öltözete sincs meg. Már felöltöje, mellénye, sőt finom kalapja is az előírás, zárkózott és előkelő embert árulta el... De mind-

amellet talán jó is volt, hogy öltözéke nem adhat okot a fiatal embernek tulságos bizalmaskodásra. Inkább úgy gondolta, szavaival kell bizalmát felkeltenie. Lépteit az Impasse Claude Bernard felé irányítva, azon gondolkodott, hogy mily óvó intézkedésekkel és mily ürügyek alatt lépjen be és kezdje meg a nyomozást.

De hát mi ügye is lehet ezzel a Lafcadioval gróf Baraglioul Justus Agenornak? Minduntalan ez a kérdés zümmögött füle körül és nem hagyta békén. De hát csak nem most fog talányokat keresni atyja múltjában, a mikor megirta életét. Annyit azonban szeretne megtudni, a mennyit atyja is megmondana neki. A gróf az utolsó években hallgatag lett, de titkolódzó sohasem volt... Egy záporosó érte utól Gyulát, mikor átment a Luxembourg-kerten.

Az Impasse Claude Bernard 12. számú kapuja előtt egy bérkocsi állott, Gyula futólag észre vehette, hogy egy nagy kalapos és némileg feltűnően öltözött hölgy ül benne.

Kicsit dobogott a szíve, mikor oda kiáltotta a Lafcadio Wluiki nevet ezen ház portásának, melyben bútorozott szobák voltak. Úgy érezte a regényíró, mintha valami kalandba bocsátkoznék, a mint azonban felé fel haladt a lépcsőn, az egész ház szerénye, a külsőségek jelentéktelensége kissé visszariasztotta. Kíváncsisága, mely nem nyert sehonnem sem táplálékot, tünekezni kezdett és helyt adott az undornak.

A negyedik emeleti folyosó, melyen szőnyeg sem volt s a melyik világitását a lépcsőház tetején át nyerte, néhány lépésnyire a lépcsőtől könyökököt alkotott és jobbról és balról csukott ajtók nyíltak belőle. Az érkezéssel szemben álló ajtó kissé, kinyitva, keskeny fényugárt bocsátott át. Gyula kopogott, de eredmény nélkül, erre félnken kissé behajlított a ajtó, — nem volt senki sem a szobában. Erre visszatért az utcára.

— Ha még nincs fenn, mondá a portás, rövid idő múlva biztosan itthon lesz.

Az eső zuhogott. A lépcsőfeljártnál egy váróterem nyílt a földszinten. Gyula belépett, de a szurokszag és a szánalmas butorizat arra a gondolatra készítették, hogy ép ily fáradtsággal odafönt szobájában is megvárhatná a fiatal embert. Erre ismét fölment a lépcsőn.

Mikor újból a folyosóra ért, a szomszédos szobából egy nő lépett ki. Gyula majdnem neki szaladt és bocsánatot kért.

— Kit tetszik...?

— Wluiki úr itt lakik, kérem?

— Elment.

— Ejnye, mondá Gyula oly hangon, mely kedvetlenségét e válasz fölött egyáltalán nem leplezte. A nő meg is kérdé:

— Sürögös, a mit mondani akart neki?

Gyula, ki csak arra volt felfegyverkezve, hogy az ismeretlen Lafcadiót lepje meg, nem tudott mit felelni; az alkalom pedig kitünő: ez a nő sokat tudhat a fiatalemberről, jó volna megszólaltatni...

— Akartam volna tőle kérdezni valamit. — És ki keresi, ha szabad kérem...?

Vajjon azt hiszi-e, hogy a rendőrségtől jövök, gondolá magában Gyula.

— Én gróf Baraglioul Gyula vagyok, mutatkozott be kissé ünnepélyes hangon, kálapját megemelve.

— Ó, gróf ur... Bocsásson meg, hogy nem... Ezen a folyosón oly sötét van! Sziveskedjék ide befáradni (és benyitott a háttérben lévő ajtón) Lafcadio biztosan azonban itt lesz. Csak elment kissé... Ó, bocsánat!
(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az amazon királynő. *Pekár* Gyula nagyszabású kétkötetes regénye, melyet lapunk között először, most megjelent könyvalakban is. Nem tudunk regényt a mai magyar irodalomban, amely akkora apparátussal készült, mint ez a mű: látványosan igen hosszas és alapos tanulmány előzte meg, valóságos tudományos bűvárlat annak a kornak a történetéről, amely a történelem küszöbén áll, a kulturának európai földön való megjelenésekor, amelyről nehezen elemezhető mondák, archeológiai leletek, sok századdal későbbi írók bizonytalan hitelességű följegyzései adnak homályos felvilágosítást s amelyben az írói fantázia világtárájánál talán még jobban eligazodhatni, mint a tudós vizsgálatánál. *Pekár* átkutatott minden anyagot, a mit a tudomány feltárt s az így kapott törmelésekből igyekezett rekonstruálni azt az egész mesés, mai szemmel nézve fantasztikus világot, amelyben Theseus küzdött előbb a Minotauruszal, aztán a kisázsiai amazonokkal, a kik viszályára akarták fordítani a világot, nő tenni az emberiség élére s a férfit örök szolgásgátra vetni. Fordulópontja volt ez a világnak kettős szempontból: először itt dönt el véglegesen, hogy a férfi az emberiség vezetője, másodsor pedig az ázsiai szellemmel szemben itt vívta ki az európai kultúra a maga európai egyéniségének a jogát. *Pekár* regénye nagyarányú és csaknem kimerítő történelmi esszé szépirodalmi formában: rekonstruál és föltámaszt egy régies rég elmúlt világot és értékeli az emberi fejlődés szempontjából. Ebben az értelemben kiváló hely illel meg mai irodalmunkban, amelyben igen kevés az olyan szép-irodalmi munka, melynek megírását komoly és fáradságos tanulmány előzte meg s amelynek témáját a tudományos érdeklődés sugallta az írónak. A hatalmas terjedelmű regényt a Franklin-Társulat adta ki szép kiállításban; ára 48 korona.

Goethe. *Kábor* Noémi nevét egy kis regényéről ismerjük, amely két évvel ezelőtt jelent meg és a leánygimnáziumi levegő finom rajzával figyelmet keltett írója iránt. Most új könyve jelent meg, egy «könyvdrama», amely *Goethe* nevét viseli címül és a költő képét, környezetéhez való viszonyát próbálja az olvasó elé vetíteni. Élete öt fontos vonatkozásában: *Vulpius* Krisztiánéhoz való viszonyában, anyja, az édes-kedves Aja asszony iránti fiú szeretetében, Schiller halála hírének érkeztekor, a francziák Weimarba való betörésekor, és 1828-ban, a mindennel leszámolt késő öregkorban. Azt lehet mondani: meg akarja lesni *Goethe*-nek, a világ és eseményei fölött álló fölényes szellemnek azokat az óráit, a mikor akaratlanul is kitérte magát és bepillantást enged lényé benső titkaiba. Nagy és majdnem megoldhatatlanul nehéz vállalkozás, mert *Goethe* méretei meghaladják az átlagos emberi látókört s nagyon nehezen szoríthatók bele az ábrázolás normális formáiba. A fiatal írónak csak részben is sikerült: *Goethe*t csak egy-egy pillanatra tudja kiemelni az adat-szerűségből az eleven életbe, a párbeszédnek többnyire az absztrakció körében mozognak, a kimondott szavak mögött nem érzik az ember eleven hangját. — *Goethe* szavait olvassuk, mint írást, de ritkán halljuk hozzájuk *Goethe* hangját. A nagy lélek hatását környezetére erősebben tudja éreztetni és pedig — a mi nagyon jellemző — inkább az egyszerű fiatal embereken, *Krisztiánán*, a fiatal *Jacobin*, mint az írókon, a kik mindig irodalmat és filozófiát beszélnek. Azért a könyv mégis irodalmi értéket ad: a megértésre való buzgó törekvésből fakadt, láthatólag erős szellemi izgalom eredménye s *Goethe*nek és korának olyan ismerete van benne lefektetve, amely valóban imponál. Egész serege a *Goethe* korából való nevezetes emberek mozog benne: *Schiller*, *Wieland*, *Meyer*, a festő, *Novalis*, *Zelter*, a muzsik, *Kleist*, *Bren-*

tano *Bettina*, *Benjamin Constant*, *Staëlné*, a két *Schlegel*, *Gall* professzor, — az az egész ragyogó plejád, amely *Goethe*t körülvette, megjelenik a színen s valamennyit pontosan *Goethe*ben való viszonyukban állítja be, némelyiket, mint az első részben *Schiller* színhelteképét, megelevenítés dolgában is szellemesen és élet-üzűen. Láthatólag benső szükségérezésből foglalkozott *Goethe*vel, nemcsak témát keresett benne, hanem lelki kapcsokat is keresett és talált vele, megküzdött alakjának nagyságával, hogy fel tudjon emelkedni hozzá. Komoly szellemű íróról komoly erőfeszítése ez a könyv, mindenképen figyelemreméltó.

A csend dalol. *Szathmáry* István verseskötve egy melancholikus, ábrándra hajló, a szó régi értelmében poétai érzésű ember líráját közli. A költészet ősi és kimeríthetetlen témáit variálja: szerelmet, az elhúnyt hitves utáni bánatot, az együtt töltött boldog napokon való elborongást, a természetet, a hazafi gondját és reménykedését, — egy polgári értelemben vett szép-lélek diktálta a verseket, a levegőjük egy idealistának a tiszta levegője. Határozott, mindenki mástól elütő egyéniséget nem mutat, az élet olyan mélységeiben nem jár, a honnan új kincseket, meglepő szemléleteket s az érzésnek még mások által ki nem fejezett árnyalatait hozhatta volna, — néha egy-egy friss kép, egy-egy csinos fordulat mindössze, a mi újat kapunk tőle. Mondanivalójának megfelelően a formái is: a magyar líra meglévő s mások által kifejlesztett formakincsét használja fel s a nélkül, hogy pontosan meg lehetne róla állapítani valami konkrét hatást, költészete reminiscenciának hat legfőbb. Ezen a körön belül van sok csinos, kerekén megformált verse, sima technika s a ki könyvét elolvasta, rokonszenves emléket őriz meg róla. A kötethez *Lőrinczy* György írt előszót.

NEMZETI SAKKFEADVÁNY-VERSENY.

A «Vasárnapi Ujság» egy régi sakktárs adományából pályázatot hirdetett 2 lépéses feladványokra. A pályadíj összegét ezennel felemeljük 500 koronára. A feltételek a következők:

1. Csak 2 lépéses, direkt mattra kidolgozott feladványok pályázhatnak. 2. A versenyben csak magyar állampolgárok vehetnek részt. 3. Minden versenyző legföllebb 3 pályaművet küldhet be. 4. A feladványokhoz a megfejtés és lehetőleg diagram is mellékelendő. 5. Csak eredeti, eddig még sehol közzé nem tett feladványok pályázhatnak.

A pályaművek a szerző nevét és lakását tartalmazó jelgés, zárt boríték kíséretében 1920 márczius utolsó napjáig a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségébe (Budapest, IV., Vármegye-utca 11.) küldendők.

A bíráló bizottság, amely a «Vasárnapi Ujság» sakkrovatának vezetőjéből, továbbá *Abonyi István* és *Havasi Artur* urakból, a «Budapesti Sakkör» tagjaiból áll, 1920 május havában fog a pályaművekről dönteni.

Az I. díj 200 korona.

A II. díj 100 korona.

A III. díj 50 korona.

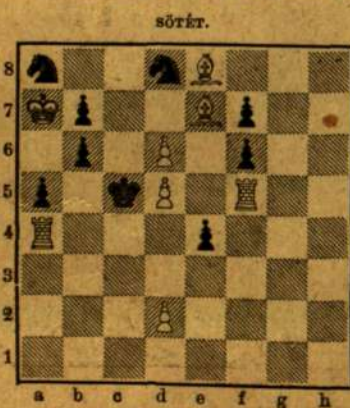
A díjazás után következő legjobb 5 feladvány dícsérelben és egyenként 30 korona tiszteletdíjban részesül.

A nyertes pályaműveket a «Vasárnapi Ujság»-nak van joga először közölni. Ugyancsak joga a «Vasárnapi Ujság»-nak, hogy sakkrovatában a többi pályamű bármelyikét is felhasználhassa.

A «Vasárnapi Ujság» szerkesztősége.

SAKKJÁTÉK.

3148. számú feladvány Merényi Hajóstól, Budapest.

Világos indul és a második lépésre matot ad.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.).

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 29-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Üres fazék legjobban kong.*

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

mellett nélkülözhetetlen a „Magnol” leg-erősebb fertőtlenítőszer, nem mérgező, hatásában többszörösen felülmúlja a szublimátot és karbólt. Gyártja: „Chinoin” gyógyszer- és vegyészeti termékek gyára r-l. Ujpest. Ára 5.— korona.

Kapható minden gyógyszertárban!

HAJNÖVESZTŐ

BOTÁR REGINA, Erzsébet-körút 34, I. em

Ingyen kap egy képes naptárt,

ha megunt vagy törött hangemezeit 846

WÄGNER Hangszer-

királynál.

Budapest, VIII., József-körút 15. adja el.

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA

két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben.

Az egyik: *Rékáné* ömlesztésé a forradalom alatt, a másik: A munka hőse. Amaz *Benedek Elek*, emezt *Lampérth Géza* írta. Szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsesháza a Jó Pajtás.

Rendes munkatársai: *Ábrányi Emil*, *Váradi Antal*, *Vargha Gyula*, *Lampérth Géza*, *Feleki Sándor*, *Kürthy Emil*, *Avar Gyula*, *Mihályffyúné Fái Lenke*, *Berényi Lászlóné*, *Tábori Kornél*, *Csanády Sándor*, *Kozma Imre*, *Szekely Nándor*, *Benedek János* stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámol kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

5. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, MÁRCZIUS HÓ 7.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: a január—márcziusi évnegyedre 20 korona.
Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldíj is csatolandó.

HORTHY MIKLÓS, MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÓJA.